

บันได ไปสวรรค์

รวบรวมโดย พระมหาบุญฤทธิ์ อโสโก

บันได ไปสวรรค์
พระมหาบุญฤทธิ์ อโสโก

บันไดไปสวรรค์

รวบรวมโดย

พระมหาบุญฤทธิ์ อโสโก

บันไดไปสวรรค์

รวบรวมโดย

พระมหาบุญฤทธิ์ อโสโก

จำนวนพิมพ์ ๕,๐๐๐ เล่ม

พิมพ์ที่: หจก.เม็ดทรายพริ้นติ้ง

โทร. 0-2882-5492-3 โทรสาร 0-2424-2872

สารบัญ

หน้า

คนทั้งหลาย เกิดแล้วตาย มากมายล้น
แต่ละคน อดทนสร้าง ทางสวรรค์
ต่างก็ฝึก และศึกษา มาทุกวัน
หาสวรรค์ นั้นทุกที่ ไม่มีเลย
อันแดนดิน ถิ่นสวรรค์ มิห่างหาย
มีมากมาย อยู่ในกาย ของเรานี้
ท่านไม่ต้อง ด้นดั้นหา องค์เจดีย์
ใจเรานี้ เป็นที่ติด สถิตย์เอย

บ.บุญธรรมมงคล

คำนำ

หนังสือบันไดไปสวรรค์เล่มนี้ เป็นหนังสือที่ให้สาระเกี่ยวกับการเดินทางไปเกิดของมนุษย์และสัตว์ทั้งหลายในภูมิ ๓๑ ของผู้ที่ยังมีกิเลสตัณหาอยู่ จำเป็นจะต้องเวียนตายเวียนเกิดกันอยู่ในภูมิ ๓๑ นี้ ผู้ที่ทำกรรมดีไว้ ตายแล้วก็ไปสวรรค์ ผู้ที่ทำกรรมชั่วไว้ ตายแล้วก็ไปนรก เปรต อสุรกาย ดิรัจฉาน หนังสือเล่มนี้ชี้บอกทางไปสวรรค์ให้ได้ศึกษากันตามแนวทาง ตามหลักธรรมที่พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ในที่ต่างๆ รวมเป็นเล่มเดียวกัน ชี้บอกตั้งแต่มาเกิดเป็นมนุษย์ เทวดา พรหม อรูปพรหม ได้รวบรวมมาจากหนังสือพระไตรปิฎกบาลีฉบับสยามรัฐ

หนังสือเล่มนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เพราะอาศัยญาติโยมทั้งหลาย ผู้ที่ฟังรายการพุทธธรรม เวลา ๐๙.๐๐-๑๐.๐๐ น. วันจันทร์-ศุกร์ ที่สถานีวิทยุยานเกราะ ๕๔๐ AM ขอขอบคุณขอบใจคุณโยมทุกท่าน ที่ให้การอุปถัมภ์พิมพ์หนังสือในครั้งนี้ บุญใดกุศลใดที่เกิดขึ้นจากการกระทำในครั้งนี้ และบุญกุศลที่เกิดขึ้นจากการเผยแผ่พระธรรมทางวิทยุ พร้อมทั้งคุณพระศรีรัตนตรัย จงมารวมกันเป็นเดชเป็นปัจจัยให้ท่านทั้งหลาย มีสติปัญญา เจริญในธรรม งอกงามในหน้าที่การงาน มีความเกษมสำราญ ทุกทิวาราตรีกาล ด้วยกันทุกท่านเทอญฯ

ขออนุโมทนา

พระมหาบุญฤทธิ์ อโสโก (บุญธรรมมงคล)

โทร. ๐๔-๖๔๐-๒๒๙๕, ๐๙-๔๘๙-๗๕๙๙

มนุสสภูมิ*

มนุษย์ทั้งหลายเกิดในมนุสสภูมิ จากพระสัพพัญญุตญาณของสมเด็จพระพุทธเจ้า ได้ตรัสเล่าให้เหล่าภิกษุสงฆ์ฟังถึงการจุติและอุบัติมาเป็นมนุษย์ อาศัยอยู่ในโลกนี้ มีรายละเอียดดังนี้ :-

การเกิดมาในมนุสสภูมิ เมื่อบุคคลผู้มีใจเป็นบุญเป็นกุศลประพฤติปฏิบัติตนให้ถึงพร้อมไปด้วยกุศล กุศลกรรมนั้นมีอานิสงส์กำลังบุญนำพาให้สัตว์มาเกิดในมนุสสภูมิ หรือที่เรียกว่า "โลกมนุษย์" ประการสำคัญในขณะที่กายจะแตกสลายสิ้นชีวิตนั้น

---

*บาลีฉบับสยามรัฐ "สังคีติสูตร" ทีฆนิกาย ปาฏิกวรรค ข้อ ๓๔๖ หน้า ๒๗๑

จักมีเหตุการณ์ซึ่งแสดงว่าเขาจักได้กลับมาเกิดเป็นมนุษย์อีก คือจะมีเหตุการณ์อันเป็นเครื่องบอกล่วงหน้า เพื่อให้รู้ว่าจักให้หวนกลับมาเกิดเป็นคนนั้น ได้แก่ **"คตินิมิตตารมณ์"** คือ นิมิตต่างๆ อันบ่งบอกถึงคติแห่งโลกมนุษย์ ซึ่งตนจักต้องกลับมาเกิดอีกครั้งหนึ่ง เช่น เป็นภาพปรากฏให้เห็นเป็นครรภ์ของมารดาในอนาคต ซึ่งตนจักต้องไปเกิดเป็นบุตรของเขาภายในพริบตานั้น หรือบางทีก็ให้เห็นเป็นภาพก้อนเนื้อเล็กๆ น้ำล้างเนื้อ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ให้ทราบว่านั่นแหละคือรูปร่างกายของตนในอนาคต หรือบางทีก็ให้เห็นเป็นบ้านเป็นเรือน หรือสถานที่ต่างๆ ในมนุษย์โลก ซึ่งเป็นสถานที่อันตนเคยเห็นบ้างและไม่เคยเห็นบ้าง บางทีก็ให้เห็นเป็นมนุษย์หญิงและชายทั้งหลาย ซึ่งมีลักษณะรูปร่างเป็นมนุษย์ เทวดาต่างพากันมาเชื้อเชิญให้ไปอยู่ด้วยกันตามอัธยาศัย

ดังนั้นรูปภาพอันเป็น คตินิมิตตารมณ์ ซึ่งเกิดขึ้นจากผลวิบากแห่งกุศลกรรมทั้งหลาย ย่อมจะปรากฏให้บุคคลผู้ใกล้จะตายนั้นได้เห็นอย่างชัดเจน ในมโนทวารคือทางใจ ครั้นเขาได้เห็นคตินิมิตตารมณ์อันดีเช่นนี้แล้ว ย่อมจักมีจิตผ่องแผ้วปราศจากความเศร้าหมอง ยึดหน่วงเอาคตินิมิตนั้นไว้เป็นอารมณ์ เมื่อดับจิตตายลงไปในขณะนั้นแล้ว ปฏิสนธิจิตย่อมเป็นผู้มุ่งหน้ากลับมาเกิดเป็นคนในมนุษย์โลกนี้อีก ทั้งนี้ก็เพราะคตินิมิตตารมณ์

เหล่านั้นเป็นสัญลักษณ์บอกให้รู้ว่า เขาผู้มีกุศลกรรมความดีที่ได้สร้างสะสมไว้จักต้องได้มีโอกาสกลับมาเกิดเป็นมนุษย์นี้

โลกมนุษย์

ภูมินี้เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ผู้มีใจสูง เมื่อแยกคำออกเป็น มน+อุสส+ภูมิ, มน = ใจ, อุสส = สูง, ภูมิ = ที่อยู่อาศัย, รวมกันเข้าสำเร็จเป็นคำว่า มนุสสภูมิ = ภูมิที่อยู่อาศัยของสัตว์ผู้มีใจสูง

ที่ว่ามนุษย์เป็นผู้มีใจสูงนั้นก็เพราะมีใจสูงในเชิงเฉลียวฉลาด มีปฏิภาณไหวพริบ รู้จักคิดถึงเหตุ ถึงผล มีความองอาจกล้าหาญในการประกอบกรรมต่างๆ ขึ้นชื่อว่ากรรมแล้ว ไม่ว่าจะเป็นอกุศลกรรมอันเป็นกรรมฝ่ายบาป หรือจะเป็นกุศลกรรมอันเป็นกรรมฝ่ายบุญก็ตาม สัตว์ทั้งหลายในภูมิอื่น มีใจกล้าสามารถกระทำเกินมนุษย์ไปเป็นอันไม่มี

ในกรณีแห่งอกุศลกรรมที่ชั่วช้าลามก สัตว์ในมนุสสภูมินี้ย่อมมีน้ำใจองอาจสามารถกระทำได้ ตั้งแต่บาปที่มีโทษเล็กน้อยจนกระทั่งถึงบาปกรรมที่มีโทษสูงสุด

ในกรณีแห่งกุศลกรรม ซึ่งเป็นกรรมที่ดีงามเป็นบุญฝ่ายกุศล สัตว์ที่เกิดในมนุสสภูมินี้ก็สามารถที่จะกระทำได้อย่างยอด

เยี่ยมอีกเช่นกัน การให้ทานมนุษย์ทั้งหลายต่างพากันกระทำเป็นประจำมานานทุกกาลทุกสมัย นอกจากจะให้ทานแก่เพื่อนมนุษย์ด้วยกันแล้ว มนุษย์ยังมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้ทานแก่สัตว์ทั้งหลายอีกด้วย เช่น ให้อาหารเป็นทานแก่หมู หมา เป็ด ไก่ นก กา ซึ่งเป็นสัตว์ในดิรัจฉานภูมิ

นอกจากนั้นในการบำเพ็ญกองการกุศลซึ่งสูงขึ้นไปกว่าทาน คือ การรักษาศีล มนุษย์โลกนี้มีการรักษาศีลตามกำลังความสามารถของมนุษย์แต่ละคน บางคนมีศรัทธารักษาแต่เพียงศีล ๕ ตลอดรักษาศีลได้ถึง ๒๒๗ นี้คือลักษณะพิเศษที่เกิดแก่มนุษย์เท่านั้น ที่มีน้ำใจองอาจกล้าหาญ รักษาศีลได้บริสุทธิ์ ดังนั้นมนุสสจึงเป็นภูมิที่อุบัติขึ้นขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทุกพระองค์ ส่วนสัตว์นรก, เปรต, อสุรกาย เดียรัจฉาน ในอบายภูมิต่างๆ ไม่สามารถรักษาศีลได้อย่างมนุษย์ เพราะทุกวันตลอดเวลาสัตว์นรกเหล่านี้มีแต่จะก้มหน้าเสวยผลกรรมชั่วของตน ต้องเสวยทนทุกข์ทรมานอย่างเหลือล้นพ้นประมาณ จนไม่มีเวลาและปัญญาจะสมาทานศีลได้

มนุษย์เกิดมาตามอำนาจแห่งกรรม

ปัญหาสำคัญที่สุดของมนุษย์ซึ่งควรจะนำมากล่าวก็คือ ปัญหาเรื่องกรรม ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาใหญ่ที่ผู้คนทุกยุค ทุกสมัยควรทราบคือ **กรรม** ได้แก่ การงานที่มนุษย์ทั้งหลายได้พากันกระทำไว้ ทั้งที่เป็นกุศลกรรมกรรมดี และอกุศลกรรมกรรมชั่ว กรรมเหล่านี้นี่แหละเป็นพืชพันธุ์ของมนุษย์โลก องค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ว่า

“กมฺมสฺสกตา สตฺตา กมฺมทายาทา กมฺมโยนี กมฺมพนฺธู กมฺมปฏิสรณา กมฺมํ สตฺเต วิภชติ ยทิทํ หีนปฺปณีตตายาติ”

แปลเป็นใจความว่าบรรดาสัตว์ที่เกิดมาในโลกนี้ย่อมมีกรรมเป็นของตน มีกรรมเป็นทายาท มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย ทั้งกุศลกรรมและอกุศลกรรมทั้งสองประการนี้เป็นพืชพันธุ์อันสำคัญ ทำหน้าที่แบ่งสัตว์ให้แตกต่างกันออกไปเป็นประเภทใหญ่ ๒ ประเภท คือ ให้เป็นฝ่ายหีนะ ซึ่งได้แก่ ฝ่ายกรรมชั่วช้าเลวทราม และฝ่ายประณีตดีงาม เพื่อที่จะเฉลยเรื่องนี้ จึงได้นำเอาจูฬกัมมวิภังคสูตร ที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในจูฬกัมมวิภังคสูตร พระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า เสด็จประทับอยู่ ณ พระเชตะวันมหาวิหาร อารามของท่านอนาถปิณฑิกเศรษฐี สร้างถวายพระพุทธองค์ เพื่อเป็น

ที่ประทับ และบำเพ็ญพุทธกิจสั่งสอนเวไนยสัตว์ให้พ้นจากทุกข์ภัยในวัฏสงสาร ในกาลครั้งนั้นยังมีมาณพผู้หนึ่งซึ่งมีนามว่า **สุภมาณพโตเทยยบุตร** ได้รีบรุดเข้าไปเฝ้าสมเด็จพระพุทธองค์เจ้าจนถึงที่ประทับ แล้วกราบทูลถามความสงสัยอันปรากฏอยู่ในดวงใจตน ซึ่งเกิดจากผลที่พระพุทธองค์เคยตรัสเล่าว่าลูกสุนัขที่สุภมาณพเลี้ยงดูเอาใจใส่อย่างดีนั้น คือ **เศรษฐีโตเทยย** ผู้เป็นบิดาของตน ครั้นตายละจากโลกนี้ก็มาเกิดเป็นลูกสุนัข เพราะอำนาจของกรรมที่คือตระหนี่หวงแหนทรัพย์ เมื่อพระพุทธเจ้าตรัสชี้แนะว่าเป็นบิดาเศรษฐีจริง ให้ข้าวอาหารตอนเย็นแล้วให้ถามหาทรัพย์ที่บิดาเคยนำไปซุกซ่อนไว้ ซึ่งผลพิสูจน์ปรากฏว่าลูกสุนัขโตเทยยสามารถพาไปขุดขนเอาทรัพย์ขึ้นมาได้ ครบตามจำนวนทรัพย์ที่ขาดหายไป ทำให้สุภมาณพเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ต่อมาได้ตั้งปัญหาทูลถามพระพุทธองค์ว่า

"ข้าแต่พระโคดมผู้เจริญ อะไรหนอเป็นเหตุปัจจัยให้มนุษย์ทั้งหลายซึ่งเกิดเป็นมนุษย์ ปรากฏความเลวทราม และความประณีตแตกต่างกันคือ มนุษย์บางพวกย่อมมีอายุสั้น, มนุษย์บางพวกย่อมมีอายุยืน, มนุษย์บางพวกย่อมมีผิวพรรณทราม, มนุษย์บางพวกย่อมมีผิวพรรณสวยงาม, มนุษย์บางพวกย่อมมีศักดาน้อย, มนุษย์บางพวกย่อมมีศักดามาก, มนุษย์บางพวกย่อมปรากฏว่ามีโภคะน้อย, มนุษย์บางพวกย่อมปรากฏว่ามีโภคะมาก,

มนุษย์บางพวกย่อมปรากฏว่าเกิดในตระกูลต่ำ, มนุษย์บางพวกย่อมปรากฏว่าเกิดในตระกูลสูง, มนุษย์บางพวกย่อมปรากฏว่ามีปัญญาน้อย, มนุษย์บางพวกย่อมปรากฏว่ามีปัญญามาก ขอให้พระพุทธองค์ทรงพระกรุณาตรัสบอกแก่ข้าพระพุทธเจ้าด้วยเถิดพระเจ้าข้า?

สมเด็จพระบรมศาสดาตรัสบอกแก่สุภมาณพว่า "ดูกรมาณพ สัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของตน มีกรรมเป็นทายาท มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย ดังนั้นกรรมย่อมจำแนกสัตว์ทั้งหลายให้เลวและประณีตได้"

แต่สุภมาณพไม่เข้าใจเนื้อความโดยย่อที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ จึงได้ทูลขอให้พระพุทธองค์อธิบายขยายความจึงกล่าวว่า "ข้าแต่พระโคดมผู้เจริญ ข้าพระองค์ย่อมไม่ทราบเนื้อความโดยพิสดารแห่งอุเทศที่พระโคดมผู้เจริญได้โปรดแสดงธรรมโดยพิสดารแก่ข้าพระองค์ โดยประการที่ข้าพระองค์จักพึงทราบเนื้อความแห่งอุเทศนี้ เถิดพระเจ้าข้า"

ลำดับนั้นสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงทรงมีพระพุทธดำรัสว่า "ดูกรมาณพ ท่านจงฟัง ท่านจงตั้งใจฟังให้ดี เราตถาคตจะกล่าวต่อไปนี้ เมื่อสุภมาณพทูลรับที่จักสดับด้วยดีแล้ว องค์สมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงตรัสว่า

มีอายุสั้น

ดูกรมาณพ! บุคคลบางคนในโลกนี้จะเป็นสตรีก็ตาม เป็นบุรุษก็ตาม เป็นคนมักทำชีวิตสัตว์ให้ตกล่วง เป็นคนเหี้ยมโหดมีมือเปื้อนเลือด หมกมุ่นอยู่ในการประหัตประหาร ไม่เอ็นดูในเหล่าสัตว์มีชีวิต ครั้นเขาผู้นั้นตายไปแล้ว ย่อมจักเข้าถึงอบาย ทุคติ วินิบาต นรกแล้ว ถ้ามาเกิดเป็นมนุษย์ ณ ที่ใดๆ ในภายหลัง เขาจะเป็นคนมีอายุสั้น เช่น ตายแรกเกิด ตายในวันเกิด ตายในวัยหนุ่มสาว หรือตายในวัยกลางคน มีอายุในโลกมนุษย์ไม่แน่นอน

มีอายุยืน

ดูกรมาณพ! ส่วนบุคคลบางคนในโลกนี้จะเป็นสตรีก็ตามเป็นบุรุษก็ตาม เป็นผู้ละปาณาติบาตแล้ว เป็นผู้เว้นขาดจากปาณาติบาต ฆ่าสัตว์ทั้งปวง วางอาชญา วางศัสตรา มีความละอายต่อบาป ถึงความเอ็นดูอนุเคราะห์ด้วยความเกื้อกูลในสรรพสัตว์ ครั้นเขาผู้นั้นตายไปแล้ว ย่อมจักเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เพราะกรรมนั้นอันเขาสมาทานพรั่งพร้อมไว้อย่างนี้ เขาตายไป ไม่เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ ถ้ามาเกิดเป็นมนุษย์ เกิด ณ ที่ใดๆ ภายหลัง เขาจะเป็นคนมีอายุยืนยาว

มีโรคมาก

ดูกรมาณพ! ส่วนบุคคลบางคนในโลกนี้จะเป็นสตรีก็ตาม เป็นบุรุษก็ตาม เป็นผู้มีปกติเบียดเบียนสัตว์ด้วยฝ่ามือ หรือด้วยก้อนดิน ด้วยท่อนไม้ หรือด้วยศัสตรา ครั้นเขาผู้นั้นตายไปแล้ว ย่อมจักเข้าถึงอบาย ทุคติ วินิบาตนรก เพราะกรรมนั้นเขาสมาทานสั่งสม พรั่งพร้อมไว้อย่างนี้ เขาตายไป ไม่เข้าถึงอบาย ทุคติ วินิบาตนรกแล้ว ถ้ามาเกิดเป็นมนุษย์ ณ ที่ใดๆ ในภายหลัง เขาจะเป็นคนมีโรคมาก มีโรคภัยไข้เจ็บมาเบียดเบียนตลอดเวลา ชนิดความวัวไม่ทันหาย ความควายเข้ามาแทรก

มีโรคน้อย

ดูกรมาณพ! ส่วนบุคคลบางคนในโลกนี้จะเป็นสตรีก็ตาม เป็นบุรุษก็ตาม เป็นผู้มีปกติไม่เบียดเบียนสัตว์ด้วยฝ่ามือ หรือด้วยก้อนดิน ด้วยท่อนไม้หรือด้วยศัสตรา ครั้นเขาผู้นั้นตายไปแล้ว ย่อมจักเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เพราะกรรมนั้นอันเขาสมาทานพรั่งพร้อมไว้อย่างนี้ เขาตายไป ไม่เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ ถ้ามาเกิดเป็นมนุษย์ ณ ที่ใดๆ ในภายหลัง เขาจะเป็นคนมีโรคน้อย มีร่างกายสมบูรณ์ แข็งแรง มีจิตใจร่าเริงเป็นสุขอยู่เนืองนิจ บุคคลประเภทนี้มักเป็นผู้ใจบุญให้ทานแก่เพื่อน ญาติมิตร และพระสมณะ

มีผิวพรรณทราม

ดูกรมาณพ! ส่วนบุคคลบางคนในโลกนี้จะเป็นสตรีก็ตาม เป็นบุรุษก็ตาม เป็นคนมักโกรธ มากไปด้วยความแค้นเคือง ถูกเขาว่าเล็กน้อยก็ขัดใจ โกรธเคือง ฮึดฮัด พยาบาทมาดร้าย ทำความโกรธ ดุร้าย ขึ้งเคียดให้ปรากฏ ครั้นเขาผู้นั้นตายไปแล้ว ย่อมจักเข้าถึงอบาย ทุคติ วินิบาต นรก เพราะกรรมนั้นอันเขาสมาทานสั่งสม พรั่งพร้อมไว้อย่างนี้ เขาตายไป ไม่เข้าถึงอบาย ทุคติ วินิบาต นรก แล้ว ถ้ามาเกิดเป็นมนุษย์ ณ ที่ใดๆ ในภายหลัง เขาจะเป็นคนมีผิวพรรณทราม ผิวพรรณหยาบกระด้าง หน้าตาอมทุกข์ แม้แต่จิตใจก็ไม่ร่าเริง แจ่มใส เพราะเขาเป็นผู้มีนิสัยมักโกรธติดตามมา

มีผิวพรรณงาม

ดูกรมาณพ! ส่วนบุคคลบางคนในโลกนี้จะเป็นสตรีก็ตาม เป็นบุรุษก็ตาม เป็นคนไม่มักโกรธ ไม่มากไปด้วยความแค้นเคือง ถูกคนอื่นเขาว่ามากก็ไม่ขัดใจ ไม่โกรธเคือง ไม่พยาบาทไม่มาดร้าย ไม่ทำความโกรธร้ายขึ้งเคียดให้ปรากฏ ครั้นเขาผู้นั้นตายไปแล้ว ย่อมจักเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เพราะกรรมนั้นอันเขาสมาทานพรั่งพร้อมไว้อย่างนี้ เขาตายไปไม่เข้าถึงสุคติ โลกสวรรค์

ถ้ามาเกิดเป็นมนุษย์ ณ ที่ใดๆ ในภายหลัง เขาจะเป็นคนมีผิวพรรณงามน่าเลื่อมใส มีผิวพรรณผุดผ่อง หน้าตาอิ่มเอิบ มีรอยยิ้มที่ฉายมาจากจิตใจที่มีแต่เมตตา กรุณา อยากช่วยเหลือสงเคราะห์เพื่อนมนุษย์ และสัตว์โลก

มีศักดาน้อย

ดูกรมาณพ! ส่วนบุคคลบางคนในโลกนี้จะเป็นสตรีก็ตามเป็นบุรุษก็ตาม เป็นคนมีใจอิจฉาริษยา ย่อมมีจิตใจคิดริษยามุ่งร้ายผูกใจอิจฉาในลาภ ยศ สรรเสริญสุขของผู้อื่น จะเป็นลาภสักการะความเคารพ ความนับถือ การไหว้ และการบูชา ของบุคคลอื่นก็ดี ครั้นบุคคลมีจิตริษยา เช่นนี้ ครั้นเขาผู้นั้นตายไปแล้ว ย่อมจักเข้าถึงอบาย ทุคติ วินิบาต นรก เพราะกรรมนั้นอันเขาสมาทานพรั่งพร้อมไว้อย่างนี้ เขาตายไป ไม่เข้าถึงอบาย ทุคติ วินิบาตนรก แล้ว ถ้ามาเกิดเป็นมนุษย์ ณ ที่ใดๆ ในภายหลังเขาจะเป็นคนมีศักดาน้อย มียศน้อย มีเกียรติน้อย

มีศักดามาก

ดูกรมาณพ! ส่วนบุคคลบางคนในโลกนี้จะเป็นสตรีก็ตามเป็นบุรุษก็ตาม เป็นคนมีจิตใจไม่ริษยา ไม่มุ่งร้าย ไม่ผูกใจอิจฉา

ริยาในลาภ ยศ สรรเสริญ สุข ตลอดถึงการสักการะ ความเคารพ ความนับถือ การไหว้ และการบูชาของคนอื่น ครั้นเขาผู้นั้นตายไปแล้ว ย่อมจักเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เพราะกรรมนั้นอันเขาสมาทานพรั่งพร้อมไว้อย่างนี้ เขาตายไปไม่เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ ถ้าหากมาเกิดเป็นมนุษย์ ณ ที่ใดๆ ในโลกนี้ในภายหลัง เขาจะเป็นคนมีศักดามาก มียศฐาบรรดาศักดิ์สูง มีข้าทาสบริวารมากมาย เป็นที่น่าเคารพ ยำเกรง และเลื่อมใสของมนุษย์ทั่วไป

มีโภคะน้อย

ดูกรมาณพ! ส่วนบุคคลบางคนในโลกนี้จะเป็นสตรีก็ตาม เป็นบุรุษก็ตาม ย่อมเป็นผู้ไม่ให้ข้าว น้ำ ผ้า ยาน ดอกไม้ ของหอม เครื่องลูบไล้ ที่นอนที่อาศัย เครื่องตามประทีป แก่สมณะหรือพราหมณ์ ครั้นเขาผู้นั้นตายไปแล้ว ย่อมจักเข้าถึงอบาย ทุคติ วินิบาต นรก เพราะกรรมนั้นอันเขาสมาทานพรั่งพร้อมไว้อย่างนี้ เขาตายไป ไม่เข้าถึงอบาย ทุคติ วินิบาต นรก ถ้าหากมาเกิดเป็นมนุษย์ ณ ที่ใดๆ ในภายหลังเขาจะเป็นคนมีโภคะน้อย ขาดแคลนโภคะ หาเช้ากินค่ำ อดมื้อกินมื้อ

มีโภคะมาก

ดูกรมาณพ! ส่วนบุคคลบางคนในโลกนี้จะเป็นสตรีก็ตาม เป็นบุรุษก็ตาม ย่อมเป็นผู้ให้ข้าว น้ำ ผ้า ยาน ดอกไม้ ของหอม เครื่องลูบไล้ ที่นอนที่อาศัย เครื่องตามประทีป แก่สมณะหรือพราหมณ์ ครั้นเขาผู้นั้นตายไปแล้ว ย่อมจักเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เพราะกรรมนั้นอันเขาสมาทานพรั่งพร้อมไว้อย่างนี้ เขาตายไปไม่เข้าถึงสุคติ โลกสวรรค์ ถ้ามาเกิดเป็นมนุษย์ ณ ที่ใดๆ ในภายหลัง เขาจะเป็นคนมีโภคะมาก มีโภคะอุดมสมบูรณ์ มีฐานะร่ำรวย เป็นเศรษฐี มหาเศรษฐี มั่งมีด้วยทรัพย์สินเงินทองมากมาย จึงดำรงชีวิตอยู่เป็นสุข สะดวก สบาย

เกิดในตระกูลต่ำ

ดูกรมาณพ! ส่วนบุคคลบางคนในโลกนี้จะเป็นสตรีก็ตาม เป็นบุรุษก็ตาม เป็นคนกระด้าง เย่อหยิ่ง จองหอง อวดดี ทนงตน ไม่กราบไหว้คนที่ควรกราบไหว้ ไม่ลุกรับคนที่ควรลุกรับ ไม่ให้อาสนะแก่คนที่ควรให้อาสนะ ไม่ให้ทางแก่คนที่ควรให้ทาง ไม่สักการะคนที่ควรสักการะ ไม่เคารพคนที่ควรเคารพ ไม่บูชาคนที่ควรบูชา ครั้นเขาผู้นั้นตายไปแล้ว ย่อมจักเข้าถึงอบาย ทุคติ วินิบาต นรก เพราะกรรมนั้นอันเขาสมาทาน สั่งสมพรั่งพร้อมไว้

อย่างนี้ เขาตายไป ไม่เข้าถึงอบาย ทุคติ วินิบาต นรก แล้วมาเกิดเป็นมนุษย์ ณ ที่ใดๆ ในภายหลัง เขาจะเป็นคนเกิดในตระกูลต่ำ ตระกูลยากไร้ ตระกูลยาจกเข็ญใจ

เกิดในตระกูลสูง

ดูกรมาณพ! ส่วนบุคคลบางคนในโลกนี้จะเป็นสตรีก็ตาม เป็นบุรุษก็ตาม เป็นคนไม่กระด้าง ไม่เย่อหยิ่ง จองหอง กราบไหว้คนที่ควรกราบไหว้ ลุกรับคนที่ควรลุกรับ ให้อาสนะแก่คนที่ควรให้อาสนะ ให้ทางแก่คนที่ควรให้ทาง สักการะคนที่ควรสักการะ เคารพคนที่ควรเคารพ บูชาคนที่ควรบูชา ครั้นเขาผู้นั้นตายไปแล้ว ย่อมจักเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เพราะกรรมนั้นอันเขาสมาทาน สั่งสม พรั่งพร้อมไว้อย่างนี้ เขาตายไปไม่เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ มาเกิดเป็นมนุษย์ ณ ที่ใดๆ ในภายหลัง เขาย่อมจะเป็นคนเกิดในตระกูลสูง ตระกูลที่ยศฐาบรรดาศักดิ์อุดมสมบูรณ์ไปด้วย ลาภ ยศ สุข สรรเสริญ

มีปัญญาทราม

ดูกรมาณพ! ส่วนบุคคลบางคนในโลกนี้จะเป็นสตรีก็ตาม เป็นบุรุษก็ตาม ย่อมเป็นผู้ไม่เข้าหาสมณะพราหมณ์ กัลยาณมิตร

ผู้มีธรรม แล้วเสวนาหรือสอบถามว่า อะไรเป็นกุศล?, อะไรเป็นอกุศล?, อะไรมีโทษ?, อะไรไม่มีโทษ?, อะไรควรเสพ?, อะไรไม่ควรเสพ?, อะไรเมื่อทำไปแล้วย่อมเป็นไปเพื่อความมิใช่ประโยชน์ เกื้อกูล เพื่อความทุกข์สิ้นกาลนาน?, อะไรเมื่อทำลงไปแล้วย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุขสิ้นกาลนาน? ดังนี้

ครั้นเขาผู้นั้นตายไปแล้ว ย่อมจักเข้าถึงอบาย ทุคติ วินิบาต นรก เพราะกรรมนั้นอันเขาสมาทานพรั่งพร้อมไว้อย่างนี้ เขาตายไป ไม่เข้าถึงอบาย ทุคติ วินิบาต นรกแล้ว ถ้ามาเกิดเป็นมนุษย์ ณ ที่ใดๆ ในภายหลัง เขาจะเป็นคนมีปัญญาทราม เป็นคนโง่เขลาสติปัญญาเชื่องช้าไม่เฉลียวฉลาด

มีปัญญามาก

ดูกรมาณพ! ส่วนบุคคลบางคนในโลกนี้จะเป็นสตรีก็ตาม เป็นบุรุษก็ตาม ย่อมเป็นผู้เข้าไปหาสมณะพราหมณ์ มิตรผู้มีภูมิธรรม แล้วเสวนาไต่ถาม อะไรเป็นกุศล? อะไรเป็นอกุศล?, อะไรมีโทษ? อะไรไม่มีโทษ?, อะไรควรเสพ?, อะไรไม่ควรเสพ?, อะไรเมื่อทำไปแล้วย่อมเป็นไปเพื่อมิใช่ประโยชน์ เกื้อกูล เพื่อความทุกข์สิ้นกาลนาน?, อะไรเมื่อทำลงไปแล้วย่อมเป็นไปเพื่อ

ประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุขสิ้นกาลนาน? ยิ่งเป็นผู้ที่สมาทานศีล เจริญวิปัสสนากรรมฐาน ดังนี้

ครั้นเขาผู้นั้นตายไปแล้ว ย่อมจักเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เพราะกรรมนั้นอันเขาสมาทานพรั่งพร้อมไว้อย่างนี้ เขาตายไปไม่เข้าถึงสุคติ โลกสวรรค์ ถ้ามาเกิดเป็นมนุษย์ ณ ที่ใดๆ ในภายหลัง เขาจะเป็นคนมีปัญญามาก เป็นคนเฉลียวฉลาดทั้งทางโลกและทางธรรม กุศลผลกรรมย่อมนำเขาเป็นผู้มีโภคะมาก อุดมด้วยลาภ ยศ สุข สรรเสริญ

ที่สุดแห่งพระธรรมเทศนา โปรดมาณพโตเทยยบุตรว่า "ดูกรมาณพ! สัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของตน มีกรรมเป็นทายาท มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย กรรมย่อมจำแนกสัตว์ทั้งหลายให้เลวทราม หยาบ ประณีตได้

เมื่อสมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสอธิบายขยายความโดยพิสดารอย่างนี้แล้ว สุภมาณพโตเทยยบุตรผู้ทูลถามปัญหาก็เกิดความสว่างไสวแจ่มแจ้ง ไม่มีความสงสัยในดวงใจอีกต่อไป แล้วเขาได้กราบทูลสมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าด้วยความเลื่อมใสเป็นนักหนาว่า

"แจ่มแจ้งแล้ว พระเจ้าข้า! แจ่มแจ้งแล้ว พระเจ้าข้า! พระโคดมผู้เจริญ พระองค์ทรงประกาศพระธรรมโดยปริยายมิใช่

น้อย เปรียบเสมือนหงายของที่คว่ำ หรือเปิดของที่ปิด หรือบอกทางแก่คนหลงทาง หรือตามประทีปไว้ในที่มืด ด้วยความหวังว่า "ผู้มีตาดีจักเห็นรูปได้ ข้าพระองค์นี้ ขอถึงพระโคดมผู้เจริญเป็นที่พึ่ง พระธรรมและพระภิกษุสงฆ์ว่าเป็นสรณะที่พึ่ง ขอพระโคดมผู้เจริญจงทรงจำข้าพระองค์ไว้ว่า เป็นอุบาสกผู้ถึงสรณะตลอดชีวิตตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไปเถิด พระเจ้าข้า"

สุภมาณพกราบทูลสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าฉะนี้แล้ว ก็ถวายอภิวาทและกราบทูลลากลับไปยังเคหสถานของตน ด้วยความเลื่อมใสศรัทธา

อนิจจา สังขารา ว่าไม่เที่ยง
จะหลีกเลี่ยง แก่เจ็บตาย อย่าหมายมั่น
เล็กหรือใหญ่ รวยหรือจน คืนหรือวัน
ทุกคนนั้น ตายเป็นผี นี่แน่นอน

บ.บุญธรรมมงคล

เทวภูมิ

เทวดาจัดอยู่ในภพเบื้องกลาง เหมือนกับภพของมนุษย์ ด้วยเหตุที่เมื่อบุคคลผู้มีใจเป็นบุญเป็นกุศลซึ่งอุตสาห์พยายามยังตนให้เป็นผู้เพียบพร้อมไปด้วยกุศลกรรมบททั้งหลาย และกุศลกรรมบทของเขานั้น เพราะว่า ผลวิบากแห่งกุศลกรรมที่จักชักนำให้เขาได้มีโอกาสกลับมาเกิดเป็นมนุษย์อีกนั้นมีกำลังน้อย มีน้ำหนักน้อย แต่ผลแห่งกุศลกรรมที่จักชักนำให้เขาไปเกิดในโลกสวรรค์มีมากกว่าสมควรที่จักชักพาบุคคลผู้เป็นเจ้าของกรรมดีนั้น ให้ได้ไปเสวยทิพยสมบัติในเทวโลก ซึ่งดีกว่าการเสวยมนุษย์สมบัติเป็นไหนๆ

อย่างแน่นอน กล่าวคือในขณะที่เขากำลังจะตายไปจากมนุษย์โลกนี้นั้น ย่อมจักมีเหตุการณ์ไปเกิดในสวรรค์ชั้นต่างๆ ปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนในขณะมรณาสันนวิถีเสียก่อน

มีเหตุการณ์อันเป็นเครื่องบอกล่วงหน้าเพื่อให้รู้ว่าเขามีบุญกุศล จักพ้นจากมนุษย์ ไปเกิดเป็นเทวดา ชักนำให้เห็นอารมณ์ต่างๆ ซึ่งเป็นอารมณ์ฝ่ายข้างดีดังต่อไปนี้ คือ

เห็นกรรมารมณ์ อันเป็นอารมณ์ของกรรมฝ่ายข้างดี เช่น เคยบริจาคทาน เคยทำบุญเลี้ยงพระ เคยขุดสระสร้างศาลา รักษาศีล ๕ รักษาอุโบสถศีล หรือเคยทำกุศลกรรมอะไรไว้ก็ตาม ในขณะที่จิตดับตายไปนี้ก็จะมีกรรมารมณ์มาปรากฏ คือ ให้เห็นเป็นภาพของตัวเองกำลังกระทำกุศลกรรมต่างๆ เหล่านั้นอย่างแจ้งชัดจนจำได้เป็นอย่างดี ทำให้มีใจเบิกบานชุ่มชื่นในกุศลกรรมของตน แล้วก็ดับจิตตายไปเกิดในสวรรค์ อย่างแน่นอน แต่ถ้ากรรมารมณ์เหล่านี้ไม่ปรากฏให้เห็น กุศลกรรมก็จักชักนำให้เขาเห็นอารมณ์อีกอย่างหนึ่ง นั่นคือ

กรรมนิมิตตารมณ์ อันเป็นอารมณ์แห่งกรรมนิมิตฝ่ายข้างดี ให้เห็นอุปกรณ์เครื่องมือแห่งการประกอบกุศลกรรมต่างๆ เช่น ตนเคยสร้างกุฏิ โบสถ์ วิหาร บ่อน้ำสาธารณะ โรงพยาบาล ศาลา เป็นต้น สิ่งก่อสร้างต่างๆ อันเป็นเครื่องให้สำเร็จเป็นบุญ

กุศลเหล่านี้ก็จะมาปรากฏให้เห็น เช่น เคยทอดกฐิน ผ้าป่า บวชพระ บวชเณร ก็จะมีภาพเครื่องอัฐบริขารไตรจีวร อุปกรณ์เครื่องใช้ไม้สอยต่างๆ ที่ตนเคยถวายไว้มาปรากฏให้เห็น หรือให้เห็นภาพเครื่องสักการะบูชา ดอกไม้ ธูปเทียน ภาพในพิธีการบุญกุศลที่ตนจัดขึ้นดังนี้เป็นต้น

กรรมนิมิตตารมณ์ คืออุปกรณ์แห่งการบำเพ็ญกองกุศลต่างๆ เหล่านี้ย่อมจะมาปรากฏให้ผู้ที่ใกล้จะตายได้เห็นอย่างชัดเจนในมโนทวารคนเดียว จิตยึดเหนี่ยวเอาเป็นอารมณ์แล้วดับลง ปฏิสนธิจิตของเขาก็จักตรงไปเกิดในสรวงสวรรค์ เพราะกรรมนิมิตตารมณ์เหล่านี้ย่อมจะเป็นเครื่องชี้ว่า เขาผู้นั้นจักต้องไปเกิดในเมืองฟ้าอย่างแน่นอน ไม่มีปรากฏก็ให้เห็นอารมณ์อีกอย่างหนึ่ง นั่นคือ

คตินิมิตตารมณ์ อันเป็นคตินิมิตตารมณ์ฝ่ายกุศลข้างดี กล่าวคือให้เห็นนิมิตต่างๆ ในเทวโลกที่ตนจักต้องไปอุบัติเกิดหลังจากที่ได้ดับจิตตายไปจากมนุษย์โลก คือ

บางทีให้เห็นเป็นเทพบุตร เทพธิดา มีรูปโฉมและมีผิวพรรณสวยงามนักหนา ผุดขึ้นมาให้เห็นอย่างน่าแปลกใจ

บางทีก็ให้เห็นเป็นทิพยวิมาน อุทยานทิพย์ เป็นปราสาทราชมนเฑียรทิพย์ ซึ่งไม่มีปรากฏในเมืองมนุษย์เลย

บางทีก็ให้เห็นเป็นต้นไม้กัลปพฤกษ์ ซึ่งเป็นต้นไม้ในสรวงสวรรค์ มีร่มเงาอันเป็นสุข น่าดูน่าชม เป็นต้นไม้ที่ตนไม่เคยเห็นมาก่อนเลยในชีวิต

บางทีก็ให้เห็นเป็นแท่นสิริไสยาสน์ คือ ที่นอนอันประเสริฐปรากฏในทิพยวิมาน ซึ่งล้วนแล้วประดับไปด้วยแก้วและทองมีประการต่างๆ จะหาตัวอย่างในมนุษย์โลกนี้เทียบมิได้

บางทีก็ให้เห็นเทวดาทั้งหลาย ซึ่งประดับประดาด้วยเทพาภรณ์อันวิจิตร พากันขับรำฟ้อนเป็นที่ชื่นบานเริงสราญใจ มีใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส ปราศจากริ้วรอยแห่งความทุกข์ ประสบความสุขสบายอย่างล้นเหลือ สว่างไสวไปเองด้วยอานุภาพแห่งรัศมีแห่งแก้ว อันเป็นทิพยสมบัติซึ่งเกิดจากบุญญานุภาพอันเหล่าเทวดาทั้งหลายได้สร้างสมอบรมไว้แต่ปางบรรพ์

จากการที่ได้พรรณนาถึงการอุบัติเกิดและชีวะความเป็นอยู่แห่งเทวดาทั้งหลายตามคำบอกเล่าขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้ทรงฤทธิ์ เพื่อให้พวกเราผู้เป็นมนุษย์ได้รับทราบไว้ และถ้าหากท่านผู้ใดมีใจใคร่ปรารถนาจักไปอุบัติเกิดเป็นเทวดาเสวยสุขในแดนสวรรค์ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว ก็ขอให้ท่านทั้งหลายจงตั้งใจประกอบแต่กรรมดี แค่ระดับกามาวจรกุศลกรรมทั้งหลายเข้าให้มากๆ ก็จะเป็นพลวปัจจัย เมื่อตายไปแล้วก็จักไปเกิดเป็นเทวดา

ได้ตามจิตปรารถนาอย่างแน่นอน สวรรค์นี้มีอยู่ทั้งหมด ๖ ภูมิ ด้วยกันคือ

- จาตุมหาราชิกา
- ดาวดึงส์
- ยามา
- ดุสิตา
- นิมมานรตี
- ปรนิมมิตสวัตตี

ขออำนวยพรให้ท่านผู้มีใจบุญใจกุศล ผู้สร้างแต่กุศลกรรม จงสัมฤทธิ์ผลไปบังเกิดในเทวโลกทั่วถึงกันทุกท่านเทอญ

ปฐมวัย ตั้งใจเรียน รีบเขียนอ่าน
มัชฌิมกาล ต้องทำงาน หาทรัพย์สิน
ปัจฉิมวัย ใจเมตตา เป็นอาจิณ
จะสุดสิ้น ทุกข์ทั้งหลาย สบายเอย

บ.บุญธรรมมงคล

บันไดไปสวรรค์

การที่มนุษย์จะไปเกิดเป็นเทวดานั้น ต้องมีเหตุปัจจัย เหตุปัจจัยที่ว่าคือ บุญกุศลที่ตนทำไว้ รักษาศีล ๕ กุศลกรรม ๑๐ ประการ จะนำไปสวรรค์ชั้นฟ้า จักขอยกเอาใจความในพระบาลีสาเลยกสูตร* มาให้ท่านทั้งหลายได้พิจารณาและรับทราบไว้ ดังต่อไปนี้

ยังมีพราหมณ์และคฤหบดีชาวบ้านสาละหลายคน ได้เข้าไปเฝ้าสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วพร้อมใจกันทูลถามปัญหาใหญ่ซึ่งตนสงสัยมานานว่า

"ข้าแต่พระโคดมผู้เจริญ! อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้สัตว์บางพวกในโลกนี้เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตก พระเจ้าข้า"

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสตอบแก่พวกเขาว่า

"ดูกร พราหมณ์และคฤหบดีทั้งหลาย! สัตว์บางพวกในโลกนี้เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตกเพราะเหตุประพฤติเรียบร้อย คือประพฤติเป็นธรรม"

พราหมณ์และคฤหบดีทั้งหลาย เมื่อได้สดับพระพุทธฎีกาแต่เพียงย่อๆ เช่นนี้ ยังไม่เข้าใจ จึงกราบทูลขึ้นอีกว่า

---

*มัชฌิมนิกาย มูลปัณณาสก์ ข้อ ๔๘๕ หน้า ๕๒๓ บาลีฉบับสยามรัฐ

"ข้าแต่พระโคดมผู้เจริญ! พวกข้าพระบาทไม่สามารถทราบเนื้อความพิสดารแห่งธรรมที่พระโคดมตรัสโดยย่อ มิได้ทรงจำแนกความให้พิสดาร ฉะนั้น ขอท่านพระโคดมผู้เจริญ ได้โปรดแสดงธรรมแก่พวกข้าพระบาท โดยอาการที่พวกข้าพระบาทจะพึงรู้เนื้อความพิสดารแห่งธรรมที่ท่านพระโคดมผู้เจริญตรัสโดยย่อ มิได้ทรงจำแนกความให้พิสดารนั้นเถิดพระเจ้าข้า"

"ดูกร พราหมณ์และคฤหบดีทั้งหลาย! ถ้าเช่นนั้น พวกท่านจงฟัง จงกระทำไว้ในใจให้ดี เราจักกล่าว" สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสเตือนสติพวกเขาดังนี้แล้ว ครั้นทรงเห็นว่าชนเหล่านั้นรับพระดำรัส ตั้งอกตั้งใจที่จะฟังด้วยดีแล้ว องค์พระประทีปแก้วจึงตรัสเนื้อความสำคัญต่อไปว่า

"ดูกร พราหมณ์และคฤหบดีทั้งหลาย! ความประพฤติเรียบร้อย คือความประพฤติเป็นธรรม

- ทางกายมี ๓ อย่าง
- ทางวาจามี ๔ อย่าง
- ทางใจมี ๓ อย่าง

ดูกร พราหมณ์และคฤหบดีทั้งหลาย! ความประพฤติเรียบร้อยคือความประพฤติเป็นธรรมทางกาย ๓ อย่างเป็นไฉน?

บุคคลบางคนในโลกนี้ ละการฆ่าสัตว์ เว้นขาดจากการ

ฆ่าสัตว์ วางทัณฑะ วางศัตราเสียแล้ว มีความละอาย มีความเอ็นดู มีกรุณาหวังประโยชน์เกื้อกูลแก่สัตว์ทั้งปวงอยู่

ละการถือเอาทรัพย์ที่เขามิได้ให้ เว้นขาดจากการลักทรัพย์ ไม่ลักทรัพย์เป็นอุปกรณ์เครื่องปลื้มใจของผู้อื่น ที่อยู่ในบ้านหรือที่อยู่ในป่า ที่เจ้าของเขามิได้ให้ ซึ่งนับว่าเป็นขโมย

ละการประพฤติผิดในกามทั้งหลาย เว้นขาดจากการประพฤติผิดในกามทั้งหลาย คือไม่ถึงความสมสู่ในพวกหญิงที่มารดาปกครอง ที่บิดาปกครอง ที่บิดาและมารดาปกครอง ที่พี่ชายปกครอง ที่พี่สาวปกครอง ที่ญาติปกครอง ที่มีสามี ที่อิสรชนหวงห้าม ที่สุดหญิงที่เขาคล้องแล้วด้วยพวงมาลัย คือหญิงที่เขาหมั้นแล้ว

ดูกร พราหมณ์และคฤหบดีทั้งหลาย! ความประพฤติเรียบร้อยคือความประพฤติเป็นธรรมทางกาย ๓ อย่าง เป็นอย่างนี้แล

ดูกร พราหมณ์และคฤหบดีทั้งหลาย! ความประพฤติเรียบร้อยคือความประพฤติธรรมเป็นทางวาจา ๔ อย่าง เป็นไฉน?

บุคคลบางคนในโลกนี้ ละการพูดเท็จ เว้นขาดจากการพูดเท็จ คือไปในที่ประชุมหรือไปในชุมชน หรือไปในท่ามกลางญาติ หรือไปในท่ามกลางขุนนาง หรือไปในท่ามกลางราชสกุล หรือถูกนำไปเป็นพยานถูกถามว่า

"ดูกร พ่อมหาจำเริญ! เชิญเถิด ท่านรู้อย่างใดจงบอกอย่างนั้นเถิด"

เมื่อไม่รู้ก็บอกว่าไม่รู้ เมื่อรู้ก็บอกว่ารู้ เมื่อไม่เห็นก็บอกว่าไม่เห็น หรือเห็นก็บอกว่าเห็น ไม่เป็นผู้กล่าวเท็จทั้งที่รู้ๆ อยู่ เพราะเหตุตนบ้าง เพราะเหตุผู้อื่นบ้าง เพราะเหตุเห็นแก่สิ่งของเล็กน้อยบ้าง

ละวาจาส่อเสียด เว้นขาดจากวาจาส่อเสียด คือได้ฟังข้างนี้แล้วไม่นำไปบอกข้างโน้น เพื่อทำลายพวกข้างนี้ หรือได้ฟังข้างโน้นแล้ว ไม่นำมาบอกข้างนี้ เพื่อทำลายพวกข้างโน้น สมานพวกที่แตกกันให้ดีบ้าง ส่งเสริมพวกที่ดีกันให้สนิทสนมบ้าง ชอบใจพวกที่พร้อมเพรียงกัน ชื่นชมในพวกที่พร้อมเพรียงกัน

ละวาจาหยาบ เว้นขาดจากวาจาหยาบ กล่าววาจาที่ไม่มีโทษ เพราะหูชวนให้รักจับใจ เป็นวาจาของชาวเมือง เป็นวาจาที่คนส่วนมากรักใคร่ชอบใจ

ละการพูดเพ้อเจ้อ เว้นขาดจากการพูดเพ้อเจ้อ พูดในเวลาที่ควรพูด พูดตามความจริง พูดเรื่องที่เป็นประโยชน์ พูดเรื่องที่เป็นธรรม พูดเรื่องที่เป็นวินัย และกล่าววาจามีที่ตั้ง มีหลักฐาน มีที่อ้างได้ มีที่สุด ประกอบด้วยประโยชน์ โดยกาลอันควร

ดูกร พราหมณ์และคฤหบดีทั้งหลาย! ความประพฤติ

เรียบร้อยคือความประพฤติเป็นธรรมทางวาจา ๔ อย่าง เป็นอย่างนี้แล

ดูกร พราหมณ์และคฤหบดีทั้งหลาย! ก็ความประพฤติเรียบร้อย คือ ความประพฤติเป็นธรรมทางใจ ๓ อย่าง เป็นไฉน?

บุคคลบางคนในโลกนี้ เป็นผู้ไม่มีความโลภ ไม่เพ่งเล็งทรัพย์อันเป็นอุปกรณ์เครื่องปลื้มใจของผู้อื่นว่า ขอให้ของของผู้อื่นพึงเป็นของเราเถิดดังนี้

เป็นผู้มีจิตไม่พยาบาท มีความดำริในใจไม่ชั่วช้าว่า ขอสัตว์เหล่านี้จงเป็นผู้ไม่มีเวร ไม่มีการเบียดเบียนกัน ไม่มีทุกข์ ได้มีแต่สุข รักษาตนเถิด ดังนี้

เป็นผู้มีความเห็นชอบ คือมีความเห็นไม่วิปริตว่า ผลแห่งทานที่ให้แล้วมีอยู่ ผลแห่งการบูชามีอยู่ ผลแห่งการเซ่นสรวงมีอยู่ ผลวิบากแห่งกรรมที่ทำดีและทำชั่วมีอยู่ โลกนี้มีอยู่ มารดามีอยู่ บิดามีอยู่ สัตว์ทั้งหลายที่เป็นอุปปาติกะมีอยู่ สมณะและพราหมณ์ทั้งหลายผู้ประพฤติชอบ ผู้ทำโลกนี้และโลกหน้าให้แจ้งด้วยปัญญาอันยิ่งเอง แล้วสอนให้ผู้อื่นรู้ได้ก็มีอยู่ในโลก

ดูกร พราหมณ์และคฤหบดีทั้งหลาย! ความประพฤติเรียบร้อย คือความประพฤติเป็นธรรมทางใจ ๓ อย่าง เป็นอย่างนี้แล

สวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกาชั้นที่ ๑

อายุเทวดาชั้นจาตุมหาราชิกาในวิตถตสูตร*

ดูกร ภิกษุทั้งหลาย! ๕๐ ปีของมนุษย์ เป็นราตรีหนึ่งกับวันหนึ่งของเทวดาชั้นจาตุมหาราช

๓๐ ราตรีโดยราตรีทิพย์นั้น เป็น ๑ เดือน

๑๒ เดือนโดยเดือนทิพย์นั้น เป็น ๑ ปี

๕๐๐ ปีโดยปีทิพย์นั้น เป็นประมาณอายุของเทวดาชั้นจาตุมหาราช

ดูกร ภิกษุทั้งหลาย! ข้อที่บุคคลบางคนในโลกนี้ จะเป็นหญิงหรือชายก็ตาม เข้าจำอุโบสถอันประกอบไปด้วยองค์ ๘ ประการแล้ว เมื่อตายไปพึงเข้าถึงความเป็นสหายแห่งเทวดาชั้นจาตุมหาราช นี่เป็นฐานะที่จะมีได้ ดูกร ภิกษุทั้งหลาย! เราหมายเอาความข้อนี้ จึงกล่าวว่า ราชสมบัติของมนุษย์เป็นเหมือนสมบัติของคนกำพร้า เมื่อเปรียบเทียบกับสุขแห่งทิพยสมบัติ ดังนี้

ณ ที่อันห่างไกลจากมนุษย์โลกของเรานี้ขึ้นไปเบื้องบนประมาณ ๔๑,๐๐๕ โยชน์ เป็นโลกสวรรค์ชั้นที่ ๑ ตั้งอยู่ ณ ตอนกลางแห่งสิเนรุ โลกสวรรค์ชั้นนี้มีนามว่า จาตุมหาราชิกา

*อังคุตตรนิกาย อัฏฐกนิบาต ข้อ ๑๓๒ หน้า ๒๕๖ บาลีฉบับสยามรัฐ

หมายถึง ภูมิเป็นที่อยู่แห่งเทพซึ่งมีท้าวจาตุมหาราชเป็นอธิบดี

สวรรค์อันมีนามว่าจาตุมหาราชิกา มีเมืองใหญ่ซึ่งเป็นเทพนครอยู่ถึง ๔ พระนคร แต่ละพระนครมีปราการกำแพงทองทิพย์เหลืองอร่ามและดูงดงามตระการตา ซ้ำประดับประดาไปด้วยสัตตรัตนะแก้ว ๗ ประการ บานประตูแห่งกำแพงทองทิพย์นั้นล้วนแล้วทำด้วยแก้วอันวิเศษแสนประเสริฐ และมีปราสาทวิมานอันสวยงามอยู่เหนือประตูทุกประตู

ภายในเทพนครทั้งหลายล้วนมีความกว้างใหญ่นั้นมีปราสาทวิมานแก้ว ซึ่งเป็นที่สถิตอยู่แห่งเทวดา ผู้มีบุญทั้งหลาย ปรากฏตั้งอยู่เรียงรายเป็นทิวแถวมากมาย ฝ่ายพื้นภูมิภาคนั้นเล่าก็หาใช่เป็นพื้นปฐพีดังมนุษย์โลกเรานี้ไม่ โดยที่แท้เป็นแผ่นสุพรรณทองคำมีสีเหลืองอร่ามรุ่งเรืองโชตนาการ เลื่อมพรรณราย แพรวพราว ราบเรียบเสมอมีครุวนาดุจหน้ากลองและมีความวิเศษอ่อนนิ่มดังฟูกผ้า เมื่อเหล่าเทวดาทั้งหลายเหยียบลงไปก็มีลักษณะการอ่อนนุ่มยุบลงแล้วก็กลับเต็มขึ้นมาดังเดิม มิได้เห็นรอยเท้ารอยบาทของเทวดาทั้งปวงเหล่านั้นเลย

ณ แดนสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกานี้ นอกจากจะมีทิพยสมบัติอันอำนวยความสุขให้แก่เทพปวงเทวดานานานับประการแล้ว ยังมีสระโบกขรณีซึ่งมีน้ำใส สะอาดดุจแก้ว เต็มไปด้วย

ปทุมชาติ "ท่านท้าวกุเวรเทพ" เป็นอธิบดี มีอำนาจหน้าที่ปกครอง "หมู่ยักษ์" อีกตำแหน่งหนึ่งด้วย

เทวดาทั้ง ๔ องค์ย่อมได้ชื่อว่าเป็นเทวดาชั้นจาตุมหาราชิกาเหมือนกัน ดังนั้นเหล่าเทวดาทั้งหลายชั้นจาตุมหาราชิกามีสมบัตินานาชนิด ล้วนเป็นทิพย์ส่งกลิ่นทิพย์หอมตลบอบอวลไปทั่วบริเวณอุทยาน ดังมีใครเอาน้ำอบน้ำหอมมาประพรมไว้ตลอดเวลารายรอบวิมานมีดอกไม้นานาพันธุ์ สีสันวิจิตรตระการตาและมีรุกขชาติน้อยใหญ่ มีต้นไม้สวรรค์อันแสนประเสริฐ นักหนา ด้วยว่ามีผลาผลอันมีโอชารสเป็นที่ยิ่ง ไม้ในสรวงสวรรค์มีดอกมีผลอันเป็นทิพย์ ปรากฏให้ชาวสวรรค์ได้ชื่นชม สูดดมกลิ่นหอมอยู่ตลอดเวลาทุกฤดูกาล ไม่มีวันเวลาที่จะร่วงโรยหรือมอดม้วยหมดสิ้นไปเลย เทพนครทั้ง ๔ ชั้นจาตุมหาราชิกานี้มีเทวาธิราชเป็นใหญ่ มีมหิทธานุภาพ ๔ พระองค์ทรงทำการปกครอง ดังนี้คือ

๑. **ท้าวธตรฐมหาราช** มีอำนาจปกครองเทพนคร ซึ่งตั้งอยู่ในทิศบูรพา คือ ทิศตะวันออก นอกจากนี้พระองค์ยังทรงเป็นอธิบดี มีอำนาจหน้าที่ปกครอง "หมู่คนธรรพ์" อีกตำแหน่งหนึ่งด้วย

๒. **ท้าววิรุฬหกมหาราช** มีอำนาจปกครองเทพนคร ซึ่งตั้งอยู่ในทิศทักษิณ คือ ทิศใต้ นอกจากนี้พระองค์เป็นอธิบดี มีอำนาจหน้าที่ปกครอง "หมู่กุมภัณฑ์" อีกตำแหน่งหนึ่งด้วย

๓. **ท้าววิรูปักษมหาราช** มีอำนาจปกครองเทพนคร ซึ่งตั้งอยู่ในทิศปัจฉิม คือ ทิศตะวันตก นอกจากนี้พระองค์เป็นอธิบดีมีอำนาจหน้าที่ปกครอง "หมู่นาคา" อีกตำแหน่งหนึ่งด้วย

๔. **ท้าวเวสสุวัณมหาราช** มีอำนาจปกครองเทพนคร ซึ่งตั้งอยู่ในทิศอุดร คือ ทิศเหนือ นอกจากนี้พระองค์ยังเป็นที่รู้จักกันทั่วไปอีกพระนามหนึ่งว่า ท้าวกุเวรเทพ และทรงเป็นอธิบดีมีอำนาจหน้าที่ปกครอง "หมู่ยักษ์" อีกตำแหน่งหนึ่งด้วย

ท่านสาธุชนทั้งหลายหากท่านได้เคยสร้างบุญกุศลในโลกมนุษย์ไว้บริบูรณ์ดีแล้ว เมื่อตายจากโลกนี้ไปย่อมไปเกิดเป็นเทวดาอิสระเสรีโดยลำพัง ย่อมมีปราสาทวิมานของตนเอง ปราสาทวิมานทิพย์มีทั้งเทพบริวารซึ่งเกิดขึ้นด้วยอำนาจแห่งวิบากแห่งบุญกุศลคอยต้อนรับอยู่ ไม่ต้องเกิดเป็นบุตรธิดา หรือเป็นเทวดารับใช้และเป็นเทพบริวารแห่งเทพองค์ใดทั้งสิ้น มีความสุขเสวยทิพยสมบัติอยู่ ณ เมืองแมนแดนสวรรค์แห่งนี้อย่างสุขเกษมสำราญตลอดไป

ชีวิตความเป็นอยู่ ทวยเทพทุกองค์ในสรวงสวรรค์อนันตสุขนี้ สตรีเรียกว่า "เทพธิดา" บุรุษเรียกว่า "เทพบุตร" ทุกองค์มีสัดส่วน มีรูปร่าง มีผิวพรรณสัณฐานเป็นทิพย์สวยงามยิ่ง มีสรีระกายาล้วนบริสุทธิ์ สะอาดผุดผ่อง ปราศจากมลทิน มีแต่กลิ่นหอมที่ฟุ้งระเหยออกจากกายทิพย์ ครั้นจะไปที่แห่งหนแห่งใด กายก็

จะล่องลอยเลื่อนไหลไปถึงสถานที่ตามที่ใจปรารถนา และยังเนรมิตกายให้ใหญ่และเล็กเท่าใดก็ได้ดังใจปรารถนา เทวดามีกายเป็นทิพย์ เทวดาทั้งหลายจำนวน ๑๐-๘๐ องค์อาจจะเนรมิตกายลงให้อยู่ในสถานที่คับแคบเล็กน้อยประมาณเท่าปลายเส้นผมสัมผัสก็ได้ เหล่าเทพยดาและท่านท้าวจาตุมหาราชทั้งสิ้น ต่างดำรงชีวิตความเป็นอยู่อย่างสุขสบาย ก็ด้วยกุศลกรรมที่ตนได้พากันกระทำไว้แต่กาลก่อน ขณะที่ตนเป็นมนุษย์

สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า ตรัสเล่าถึงการที่มนุษย์เรานี้จักได้มีโอกาสไปอุบัติเกิดเป็นเทวดาชั้นจาตุมหาราชิกา และเหตุที่จะได้มีโอกาสไปดำรงตำแหน่งเป็น "ท้าวจาตุมหาราช" ในสวรรค์ชั้นนี้ไว้ในบุญกิริยาวัตถุสูตร*

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุคคลบางคนในโลกนี้ทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยทานอันมีประมาณยิ่ง ทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยศีลอันมีประมาณยิ่ง ไม่เจริญบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยภาวนาเลย เมื่อตายไปแล้ว เขาผู้นั้นย่อมเข้าถึงความเป็นสหายแห่งเทวดาชั้นจาตุมหาราชิกา"

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ท้าวมหาราชทั้ง ๔ ในสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกานั้นแต่ละองค์ได้ทรงทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วย

---

*อังคุตตรนิกาย อัฏฐกนิบาท ข้อ ๑๒๖ หน้า ๒๔๕ บาลีฉบับสยามรัฐ

ทานมีประมาณยิ่ง ทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยศีลมีประมาณยิ่ง ฉะนั้นพระองค์ทรงรุ่งเรืองก้าวล่วงเทวดาชั้นจาตุมหาราชิกาทั้งหลาย โดยฐานะ ๑๐ ประการ คือ อายุทิพย์, วรรณะทิพย์, สุขทิพย์, ยศทิพย์, อธิปไตยทิพย์, รูปทิพย์, เสียงทิพย์, กลิ่นทิพย์, รสทิพย์, โผฏฐัพพะทิพย์ ดังนี้แล

คนเรานี้ ต่างพากัน นั้นกินสัตว์
สารพัด สัตว์น้อยใหญ่ ใส่อาหาร
สัตว์ทั้งหลาย หมายกินพืช ยืดชีวาน
ล่วงเลยกาล ทำไมดิน จึงกินคน
ทุกสิ่งอัน นั้นไม่แปลก แต่แรกเกิด
จำไว้เถิด เกิดหมุนเวียน เปลี่ยนสังขาร
สรรพสิ่ง ในโลกรอบ ขอบจักรวาล
ย่อมมีการ เปลี่ยนแปลงกัน นั้นเรื่อยไป

บ.บุญธรรมมงคล

สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ชั้นที่ ๒

อายุเทวดาชั้นดาวดึงส์ในวิตถตสูตร*

ดูกร ภิกษุทั้งหลาย! ๑๐๐ ปีของมนุษย์ เป็นราตรีหนึ่งกับวันหนึ่งของเทวดาชั้นดาวดึงส์

๓๐ ราตรีโดยราตรีทิพย์นั้น เป็น ๑ เดือน

๑๒ เดือนโดยเดือนทิพย์นั้น เป็น ๑ ปี

๑,๐๐๐ ปีโดยปีทิพย์นั้น เป็นประมาณอายุของเทวดาชั้นดาวดึงส์

ดูกร ภิกษุทั้งหลาย! ข้อที่บุคคลบางคนในโลกนี้ จะเป็นหญิงหรือชายก็ตาม เข้าจำอุโบสถอันประกอบไปด้วยองค์ ๘ ประการแล้ว เมื่อตายไปพึงเข้าถึงความเป็นสหายแห่งเทวดาชั้นดาวดึงส์ นี้เป็นฐานะที่จะมีได้ ดูกร ภิกษุทั้งหลาย! เราหมายเอาความข้อนี้ จึงกล่าวว่า ราชสมบัติของมนุษย์เป็นเหมือนสมบัติของคนกำพร้า เมื่อเปรียบเทียบกับสุขแห่งทิพยสมบัติ ดังนี้

ห่างไกลจากโลกสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกาขึ้นไปเบื้องบนประมาณ ๔๒,๐๐๐ โยชน์ เป็นสวรรค์ชั้นที่ ๒ ตั้งอยู่บนยอดแห่งเขาสิเนรุ ภูมิเป็นที่อยู่แห่งทวยเทพ ซึ่งมีเทพเจ้า ๓๓ พระองค์

---

*อังคุตตรนิกาย อัฏฐกนิบาต ข้อ ๑๓๒ หน้า ๒๕๖ บาลีฉบับสยามรัฐ

ทรงเป็นอธิบดี สวรรค์ชั้นดาวดึงส์นี้ปรากฏว่ามีเทพนครเมืองใหญ่นามว่า **สุทัสสนะ**

สุทัสสนะเทพนคร นี้มีความรุ่งเรือง เนื้อที่กว้างใหญ่ไพศาล เป็นเทพนครที่มีความสวยสดงดงามยิ่งนัก มีปรางค์ปราสาทล้วนแล้วไปด้วยแก้วอันเป็นทิพย์ ความกว้างใหญ่มโหฬารแห่งเทพนครนี้ มีประตูทิพย์ที่กำแพงแล้วถึง ๑,๐๐๐ ประตู และมีปราสาทยอดอันทรงรัศมีสว่างไสวเลื่อมพรรณรายสวยสดงดงามอยู่เหนือประตู เมื่อประตูนั้นถูกเปิดออกแต่ละครั้งย่อมมีเสียงดังไพเราะเสนาะโสต

บริเวณท่ามกลางแห่งสุทัสสนะเทพนคร มีปราสาทพิมานอันมีชื่อเสียงเลื่องลืออยู่วิมานหนึ่งมีชื่อว่า **"ไพชยนตปราสาทพิมาน"** มีรูปทรงโอฬารและสูงเยี่ยมเอี่ยมอ่องไปด้วยรัศมีแห่งสัตตรัตนะ เพราะประดับไปด้วยแก้ว ๗ ประการ งามวิจิตรพิสดารตระการตาสุดพรรณนา ไพชยนตปราสาทพิมานนี้เป็นที่ประทับอยู่แห่งองค์ **สมเด็จพระอมรินทราธิราช** ผู้ทรงดำรงตำแหน่งเป็นเทวราชาธิบดีมเหศักดิ์สูงสุด ปกครองเหล่าเทพบุตรเทพธิดาทั้งหลาย เมื่อจะกล่าวถึงทิพยสมบัติมีอยู่มากมายหลายหลากเกินกว่าจะพรรณนา ทั้งนี้ก็เพราะว่าสวรรค์ชั้นนี้เป็นที่สถิตอยู่แห่งเทพเทพบุตรเทพธิดาผู้มีบุญญาธิการเป็นจำนวนมาก ท้าวสักกะอมรินทราธิราช พระองค์ท่านเป็นผู้มีบุญญานุภาพมากมายทรงมีพระกมลหฤทัยฝักใฝ่ในการอันเป็นบุญกุศลอยู่เนืองนิจ ทรง

ขวนขวายในกิจอันเป็นประโยชน์อยู่เสมอ ในเมื่อเทพเจ้าทั้งปวงต่างก็มีบุญญาธิการเป็นอันมากเช่นนี้นั้น เป็นที่รู้จักอยู่ในหมู่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลายว่าเป็นแดนที่อยู่อันแสนจะสนุกสบาย เป็นแดนที่น่ารื่นรมย์ น่าเที่ยวทอดทัศนายิ่งนัก

ฉะนั้น โยคีฤาษีทั้งหลายผู้ได้ฌานสมาบัติได้อภิญญาก็ดี หรือแม้แต่พระอริยเจ้าในพระบวรพุทธศาสนาผู้ได้อภิญญาประกอบด้วยอริยฤทธิ์ก็ดี ย่อมถือโอกาสมาเที่ยวชมทัศนาสวรรค์ชั้นนี้อยู่เสมอๆ บรรดาทิพยสมบัติ อันมีปรากฏอยู่ในสวรรค์ชั้นนี้ซึ่งเป็นที่รู้จักกันอยู่ทั่วไปก็คือ **อุทยานทิพย์** ในสวรรค์ชั้นนี้มีอุทยานทิพย์อยู่มากมาย เมื่อจะนับแต่ละอุทยานพิเศษ ก็มีอยู่ ๔ แห่งด้วยกัน คือ

๑. **นันทวันอุทยานทิพย์** ตั้งอยู่ด้านทิศตะวันออกแห่งดาวดึงส์ อุทยานแห่งนี้มีความกว้าง ๑,๐๐๐ โยชน์ มีสระโบกขรณีอยู่ ๒ สระ ชื่อว่า **มหานันทา** สระหนึ่ง และชื่อว่า **จุฬนันทา** สระหนึ่ง

๒. **จิตรลดาวนอุทยานทิพย์** ตั้งอยู่ที่ด้านทิศตะวันตกแห่งดาวดึงส์ อุทยานทิพย์แห่งนี้มีความกว้างได้ ๕๐๐ โยชน์ มีสระโบกขรณี ๒ แห่ง ชื่อว่า **วิจิตรา** สระหนึ่ง และชื่อว่า **จูฬวิจิตรา** สระหนึ่ง

๓. **มิสสกวนอุทยานทิพย์** ตั้งอยู่ที่ด้านทิศเหนือแห่งดาวดึงส์ อุทยานทิพย์มีความกว้างได้ ๕๐๐ โยชน์ มีสระโบกขรณี ๒ สระ ชื่อว่า **ธัมมา** สระหนึ่ง และชื่อว่า **สุธัมมา** สระหนึ่ง

๔. **ปารุสกวนอุทยานทิพย์** ตั้งอยู่ที่ด้านทิศใต้แห่งดาวดึงส์ อุทยานทิพย์มีความวก้างได้ ๗๐๐ โยชน์ มีสระโบกขรณี ๒ สระ ชื่อว่า **ภัททา** สระหนึ่ง และชื่อว่า **สุภัททา** สระหนึ่ง

ไปทางทิศอีสานคือทิศตะวันออกเฉียงเหนือ มีอุทยานทิพย์อีกแห่งหนึ่งมีนามปรากฏว่า **"ปุณฑริกวนอุทยานทิพย์"** เป็นอุทยานใหญ่มีบริเวณกว้างขวางยิ่งนัก มีกำแพงล้อมรอบทั้ง ๔ ด้าน ตรงกลางอุทยานนั้นมีต้นทองหลางใหญ่เป็นไม้ทิพย์อยู่ต้นหนึ่ง ซึ่งปรากฏมีชื่อเสียงว่า **"ปาริชาตกัลปพฤกษ์"** ต้นปาริชาตกัลปพฤกษ์นี้ต่อกาลนับได้ ๑๐๐ ปี จึงมีดอกบานครั้งหนึ่ง และเมื่อถึงคราวดอกไม้ทิพย์นี้จะบาน เหล่าเทพบุตร เทพธิดาทั้งหลายต่างก็พากันมีใจรื่นเริงยินดียิ่งนัก ต่างจะผลัดเปลี่ยนเวียนเวรกันอยู่เฝ้าจนกว่าดอกไม้นั้นจะบาน ครั้นดอกไม้บานแล้ว ย่อมปรากฏมีแสงรุ่งเรืองงดงามแผ่เป็นรัศมีแห่งดอกปาริชาตนั้นออกมาเป็นแสงเรืองๆ แผ่ซ่านไปไกลได้หลายหมื่นโยชน์ เมื่อลมรำเพยพัดพาไปทางทิศใด ย่อมส่งกลิ่นฟุ้งไปทางทิศนั้นไกลสุดไกลได้ถึงแดนขอบฟ้าจักรวาล หมู่เทวดาทั้งหลายย่อมปราโมทย์ชื่นบาน เมื่อมีความต้องการดอกไม้นั้นไปเชยชมด้วยความรักก็มิพักต้องขึ้นไป

สอยไปเก็บให้เหนื่อยยาก หากเขาเพียงแต่เข้าไปภายใต้ต้น ดอกปาริชาตนั้นก็จะหล่นตกลงมาถึงหัตถ์ทั้งสองของเขาเอง ประดุจดังรู้จิตรู้ใจของเขา และถ้าเขายังมิได้เอื้อมหัตถ์รับเอาก่อนแล้ว ดอกไม้นั้นก็หาพลันตกลงถึงพื้นไม่ เพราะมีลมชนิดหนึ่งคอยพัดชูดอกไม้นั้นไว้ในอากาศมิให้ตกลงมาถึงพื้น จนกว่าเทวดาผู้ต้องประสงค์นั้นจะเอื้อมหัตถ์ไปรับเอา นี่คืออานุภาพแห่งดอก**ปาริชาตกัลปพฤกษ์** ไม้วิเศษสวรรค์ชั้นดาวดึงส์

ภายใต้ต้นปาริชาตนั้น มีแท่นศิลาอาสน์แก้วอันหนึ่ง ซึ่งมีชื่อว่า **"ปัณฑุกัมพลศิลาอาสน์"** มีสีแดงดังดอกชบาและมีลักษณะอ่อนนุ่มเปรียบดุจผ้าฟูก หรือหงอนแห่งพญาราชหงส์ทอง เมื่อสมเด็จพระอมรินทราธิราชประทับนั่งพักผ่อนพระอิริยาบถอยู่เหนือพระแท่นศิลานี้แล้ว แท่นศิลาอาสน์แสนวิเศษนี้ก็จะมีลักษณะการอ่อนยุบลงไป และมีลักษณะการฟูขึ้นเต็มตามเดิมเมื่อพระองค์เสด็จลุกขึ้น เป็นแท่นศิลาที่แปลกประหลาดมหัศจรรย์เพราะยุบลงได้ และฟูขึ้นได้เองโดยธรรมชาติอยู่อย่างนี้ตลอดกาล และ ณ ปัณฑุกัมพลศิลาอาสน์นี้สมเด็จพระบรมศาสดาเคยเสด็จมาประทับเพื่อเทศนาอภิธรรม ๗ คัมภีร์ โปรดพระพุทธมารดาเป็นเวลานานถึง ๓ เดือน

บริเวณไม่ไกลจากต้นปาริชาตนั้นเท่าใดนัก มีศาลากว้างใหญ่หลังหนึ่ง ชื่อว่า **"สุธรรมาเทวสภา"** เป็นศาลาทิพย์งามวิจิตร

ตระหง่านประเสริฐนัก มีปริมณฑลกว้างขวางใหญ่โต พื้นศาลานั้นล้วนแล้วไปด้วยแก้วผลึกประดับไปด้วยสัตตพิธรัตนะแก้ว ๗ ประการ มีสุวรรณปราการกำแพงทองล้อมรอบศาลาสุธรรมาเทวสภานี้มีความสูงประมาณ ๕๐๐ โยชน์ กว้าง ๓๐๐ โยชน์ ยาว ๓๐๐ โยชน์

ภายในศาลาสุธรรมาเป็นที่ประชุมฟังธรรมของเหล่าเทวดาผู้เป็นสัมมาทิฏฐิทั้งหลายนั้น มีธรรมาสน์แก้วสวยสดงดงามวิจิตรตระการตา มีความกว้างใหญ่หลายวา ตั้งประจำอยู่ที่ศาลานั้นข้างๆ ธรรมาสน์แก้วนี้เป็นเทวราชอาสน์ที่ประทับแห่งองค์สมเด็จพระอมรินทราธิราช ถัดจากนั้นเป็นอาสนะที่ประทับของเทพเจ้าชั้นผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นพระสหายของององค์ อันมี**ท่านท้าวปชาปติ ท่านท้าวสุวรรณะ** และ**ท่านท้าวอิสานะ** เป็นอาทิ ต่อจากนั้นไป จึงเป็นอาสนะที่นั่งของเทพเจ้าผู้ใหญ่องค์อื่นๆ และเทวดาผู้น้อยทั่วไปตามลำดับ

ภายในศาลาสุธรรมานี้ย่อมมีความรื่นรมย์หาที่ใดจักเปรียบมิได้ อบอวลไปด้วยกลิ่นดอกไม้สวรรค์นานาชนิดโชยกลิ่นหอมหวลอยู่ตลอดกาล สถานที่นี้น่าอภิรมย์ ชวนชมยิ่งกว่าที่แห่งอื่นในสวรรค์ชั้นนี้ทั้งหมด ฤๅษีดาบสหรือพระอริยสาวกเจ้าผู้มีฤทธิ์ซึ่งมีโอกาสขึ้นไปถึงและได้ไปเห็นด้วยตนแล้ว เมื่อมาพบเห็นสถานที่แห่งใดแห่งหนึ่งอันน่ารื่นรมย์ในมนุษยโลกเรานี้ มักจะ

มีอุทานว่า "น่ารื่นรมย์เหมือนสุธรรมา" อันรื่นรมย์นี่แลเป็นที่ประชุมฟังธรรมแห่งเหล่าเทวดาทั้งหลายในสรวงสวรรค์ชั้นดาวดึงส์

นอกจากจะมีปุณฑริกวนอุทยานทิพย์ ซึ่งประกอบไปด้วยสิ่งสำคัญคือ **ต้นปาริชาตกัลปพฤกษ์ ปัณฑุกัมพลศิลาอาสน์** และ**ศาลาสุธรรมาเทวสภา** ดังกล่าวมาแล้วนี้ ในทิศตะวันออกเฉียงเหนือแห่งเทพนคร ยังมี**อุทยานทิพย์**อีกแห่งหนึ่ง ชื่อว่า "**มหาวนอุทยานทิพย์**" มีความกว้างประมาณ ๗๐๐ โยชน์ มีวิมานเล็กๆ ตั้งอยู่เรียงราย สำหรับพักผ่อนชั่วคราวประมาณ ๑,๐๐๐ วิมาน มีสระโบกขรณีชื่อว่า **สุนันทา** อยู่สระหนึ่ง เป็นที่ประทับสำราญพระอิริยาบถชั่วคราวแห่งท่านท้าวอมรินทราธิราช

อุทยานทิพย์ในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ซึ่งมีชื่อเสียงแผ่ขจรขจายไปทั่วแดนสวรรค์ต่างๆ มีสวนอุทยานคือ **สวนนันทนวัน สวนจิตรลดาวัน สวนมิสสกวัน สวนปารุสกวัน** อันอยู่ในทิศทั้ง ๔ แล้วยังมีสวนอุทยานใหญ่พิเศษ ซึ่งมีชื่อเสียงอีก ๒ แห่งคือ **สวนปุณฑริกวัน** และ**สวนมหาวัน** รวมทั้งหมดเป็น ๖ สวนด้วยกัน

ในบรรดาอุทยานทิพย์ทั้ง ๖ แห่งนี้ ปรากฏว่า "**นันทนวันอุทยานทิพย์**" มีอิฏฐารมณ์ที่ดีเป็นเลิศยิ่งกว่าสวนอุทยานทิพย์ใดๆ ทั้งสิ้น เพราะปรากฏว่าถ้าเทพบุตรหรือเทพธิดาองค์ใด ซึ่งรู้ตนว่าจักสิ้นอายุขัยจุติเคลื่อนที่ตายไปในไม่ช้านี้ และมีความโศกเศร้า

พิไรรำพันต่อความตายก็จะเกิดความอาลัย ไม่อยากจุติตายจากสวรรค์นี้ไป หากได้เข้าไปยังสวนนันทนวันแล้ว ความเศร้าโศกเสียใจนั้นย่อมจะพลันคลี่คลายไปได้ชั่วคราวเป็นที่น่าอัศจรรย์

ฉะนั้นเทพบุตร เทพนารีองค์ใด เมื่อไปอุบัติเกิดในดาวดึงส์สวรรค์ หากว่ายังไม่ทันเข้าไปชมสวนนันทนวันอุทยานทิพย์แล้ว เทพบุตร เทพธิดาองค์นั้นก็จักเป็นผู้ที่ยังไม่ได้รู้ซึ้งถึงความสุขอันประณีตและวิเศษล้ำเลิศ ซึ่งมีอยู่ในแดนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ในสคาถวรรคสังยุตตนิกาย ความว่าบุคคลใดยังไม่เคยเข้าไปสู่**สวนนันทนวันอุทยานทิพย์** อันเป็นสถานที่หย่อนใจของเหล่าเทพบุตรเทพธิดาทั้งหลาย ซึ่งเป็นผู้มีบุญ มีความสวยงาม มีบริวารมากในชั้นดาวดึงส์ฯแล้ว เทพนั้นได้ชื่อว่า เป็นผู้ที่ยังไม่สมบูรณ์สุขในกามคุณอารมณ์ทั้งหลายที่มีอยู่ในเทวภูมิแห่งนี้

ทิศอาคเนย์หรือทิศตะวันออกเฉียงใต้แห่งเทพนคร มีสถานที่สำคัญคือ **พระเกศจุฬามณีเจดีย์** อันว่าพระเกศจุฬามณีเจดีย์เป็นเจดีย์ใหญ่ ทรงไว้ซึ่งความประเสริฐวิเศษเป็นมโหฬาริกและศักดิ์สิทธิ์ เพราะเป็นเจดีย์ที่บรรจุ**พระเกศโมลีแห่งองค์สมเด็จพระชินศรีสัมมาสัมพุทธเจ้า** ที่พระองค์ทรงตัดเมื่อคราวเสด็จออกสู่มหาภิเนษกรมณ์ และเป็นพระเจดีย์ที่บรรจุพระบรมธาตุเขี้ยวแก้วเบื้องขวาแห่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เมื่อพระเกศจุฬามณีเจดีย์เจ้าบรรจุไว้ซึ่งสิ่งสำคัญอันหาค่ามิได้ถึง ๒ อย่างเช่นนี้ ฉะนั้นเทวดาทั้งหลายต่างก็มีความเลื่อมใสเคารพบูชาในองค์พระมหาเจดีย์นี้เป็นยิ่งนัก สำหรับองค์สมเด็จพระอมรินทราธิราชองค์ปัจจุบัน ผู้ทรงเป็นเจ้าอำนวยการสร้างสถาปนองค์พระมหาเจดีย์เจ้านี้ขึ้นด้วย พระองค์ทรงมีพระศรัทธาเลื่อมใสอย่างยิ่งมากมาย

ทุกทิวาวาร พระองค์ท่านพร้อมด้วยเทพบริวารทั้งหลายต่างมีพระหัตถ์ถือดอกไม้ธูปเทียนทิพย์สุคนธชาติ ไปถวายนมัสการพระเจดีย์เกศแก้วจุฬามณี แล้วทรงเป็นผู้นำขบวนกระทำประทักษิณเวียนเทียน ๓ รอบ เพื่อเป็นพุทธบูชาเสมอมาเป็นนิจกาล นอกจากนี้ทวยเทพผู้ที่สถิตอยู่บนสรวงสวรรค์ชั้นอื่นๆ เช่น ท่านท้าวจาตุมหาราช แห่งสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกา เช่น ท่านสุยามเทวาธิราช แห่งยามา เป็นต้น ต่างก็พาเทพบริษัทเทพบริวารของตนมากระทำสักการะบูชาพระมหาเจดีย์อันวิเศษนี้เสมอ มิได้ขาดเลย

เทวดาทั้งหลายที่ได้มาอุบัติบังเกิดในสรวงสวรรค์ชั้นดาวดึงส์นี้ ล้วนแต่เป็นผู้มีความสุขได้เสวยทิพยสมบัติ อันเป็นผลแห่งกุศลกรรมในอดีตภพ ฉะนั้นอารมณ์ต่างๆ ที่ได้รับจึงล้วนแต่เป็นอารมณ์ที่ดีงามทั้งสิ้น เทพบุตรนั้นมีรูปร่างงดงาม เทพธิดานั้น ก็มีรูปร่างงดงาม ล้วนแต่สคราญโฉม มีลักษณะตั้งอยู่ในวัย

หนุ่มสาวซึ่งมีอายุประมาณ ๑๖ ปี อยู่ตลอดไป เหมือนกันทุกๆ องค์

ความชรา กล่าวคือ ผมหงอก ฟันหัก หูตึง ตามัว เนื้อหนังเหี่ยวย่น เป็นต้น เหล่านี้จะไม่ปรากฏ มีแต่ความสวยงามความเป็นหนุ่มสาวอยู่ตลอดกาล พยาธิกล่าวคือความเจ็บไข้ก็มิได้มี อาหารที่บริโภคก็ล้วนเป็นอาหารทิพย์ เพราะเหตุที่บริโภคอาหารทิพย์นี่เองร่างกายของพวกเทพจึงไม่มีสิ่งโสโครก ปฏิกูลที่จะไหลออกจากทวารทั้ง ๘ ซึ่งต่างกับมนุษย์เราเป็นอันมาก เพราะร่างกายของมนุษย์ทั้งหลายเต็มไปด้วยสิ่งปฏิกูลต่างๆ แล้วยังมีปฏิกูลไหลออกจากทวารทั้ง ๘ อยู่เสมอ

ฉะนั้นเมื่อเทวดาทั้งหลายได้กลิ่นมนุษย์แล้วจะมีความรู้สึกรังเกียจว่าเหม็นกลิ่นคาว พวกเทวดาเมื่อได้สัมผัสมนุษย์ จะรู้สึกว่ากลิ่นมนุษย์นี่ช่างเหม็นร้ายกาจเหลือประมาณ ในขณะใดเทวดาได้กลิ่นมนุษย์ แม้จะอยู่ห่างไกลกันถึง ๑๐๐ โยชน์ ในขณะนั้นพวกเขาจะรู้สึกเหมือนกับว่าได้กลิ่นสุนัขเน่า แม้แต่สมเด็จพระเจ้าจักรพรรดิ ซึ่งตามปกติในวันหนึ่งๆ พระองค์มีการสรงสนาน ๒ ครั้ง เปลี่ยนฉลององค์ ๓ ครั้ง และทรงลูบไล้พระวรกายด้วยสุคนธรสอันดีเลิศอยู่เสมอ เช่นนี้แล้วก็ตาม หากเทวดาทั้งหลายได้กลิ่นของสมเด็จพระเจ้าจักรพรรดิ ซึ่งทรงเป็นมนุษย์ที่สะอาดที่สุด แม้จะอยู่ในระยะห่างไกลกันตั้ง ๑๐๐ โยชน์ ในเวลาใด

ก็เหมือนกับว่ามีใครเอาสุนัขเน่ามาผูกติดไว้ที่คอทีเดียว กรณีนี้ย่อมต้องกับ **คัมภีร์มหาวรรคอรรถกถา** ที่กล่าวไว้ว่า

"ความวิจิตร งดงามและความสุข ความบริสุทธิ์ อันเป็นทิพยสมบัติในสรวงสวรรค์ชั้นดาวดึงส์นี้ ไม่สามารถที่จะบรรยายให้หมดสิ้นไปได้ สมบัติต่างๆ ที่มีอยู่ในมนุษยโลกไม่ว่าจะเป็นสมบัติของสมเด็จพระเจ้าจักรพรรดิ สมเด็จพระราชาธิบดี เศรษฐีคหบดี ก็ตาม ย่อมไม่สามารถที่จะนำเอามาเปรียบเทียบกับเทวสมบัติซึ่งเป็นของทิพย์ได้เลย"

เทวดาชั้นดาวดึงส์นี้ แม้จะถูกปกครองโดยเทวาธิบดีเป็นจำนวนมากถึง ๓๓ พระองค์ก็ดี ถึงกระนั้นในบรรดาเทวาธิบดีทั้ง ๓๓ พระองค์นั้นก็มีเทวาธิบดีพระองค์หนึ่ง เทวาธิบดีผู้ยิ่งใหญ่ซึ่งดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีนี้ ก็คือ**สมเด็จพระอมรินทราธิราช** ฉะนั้นจึงอาจที่จะกล่าวได้ว่าทวยเทพทั้งปวงในสรวงสวรรค์ชั้นดาวดึงส์นี้ ย่อมมีชีวิตความเป็นอยู่อย่างสุข สำราญ สะดวกสบายภายใต้การปกครองของสมเด็จพระอมรินทราธิราชผู้ทรงธรรม

สาเหตุที่กล่าวว่าสมเด็จพระอมรินทราธิราชเป็นผู้ทรงธรรมก็เพราะมีเหตุปัจจัยดังนี้คือ

ตามประวัติความเป็นมา สมเด็จพระอมรินทราธิราชเดิมทีพระองค์เป็นมนุษย์ คือเป็นคนอย่างเราท่านทั้งหลายนี้แหละ ในสมัยพระโคตมะพุทธเจ้าผู้มีศรัทธาประกอบกุศลกรรมต่างๆ เช่น

ขุดสระ สร้างศาลาที่พักอาศัยแห่งคนเดินทางทั้งหลายเป็นต้น แล้วประพฤติตนตั้งอยู่ในคุณธรรม ๗ ประการ คือ

๑. เลี้ยงดูมารดา บิดา

๒. เคารพอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่ในตระกูล

๓. กล่าววาจาอ่อนหวาน

๔. ไม่กล่าวคำส่อเสียด

๕. ไม่มีความตระหนี่

๖. มีความสัตย์ กล่าวแต่คำที่เป็นจริง

๗. ระงับความโกรธไว้ได้

บำเพ็ญคุณธรรมทั้ง ๗ ประการนี้เสมอเป็นนิจ ครั้นดับขันธ์สิ้นชีวิตแล้ว กุศลกรรมที่ทำไว้ จึงชักนำให้มาอุบัติเป็นเทพบุตร ประเสริฐสุด ณ สรวงสวรรค์ชั้นดาวดึงส์นี้ ในตำแหน่งแห่งองค์สมเด็จพระอมรินทราธิราช

แม้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโคตมะ ก็เคยอุบัติเป็นท้าวสักกะ คือสมเด็จพระอมรินทราธิราชก็หลายครั้ง เพราะพระพุทธองค์ผู้ทรงบำเพ็ญทศบารมีครบบริบูรณ์นั่นเอง

ท่านสาธุชนทั้งหลาย เมื่อท่านทั้งหลายคิดอยากจะไปอุบัติเกิดเป็นเทพบุตร เทพธิดา ณ ดาวดึงส์สวรรค์นี้ เพื่อที่จักได้พบเห็นสมเด็จพระอมรินทราธิราชผู้ทรงธรรม และเพื่อที่จักได้ไปเสวยทิพยสมบัติและได้ไปสถานที่ต่างๆ เช่น **อุทยานทิพย์ สุธรรมา**

เทวสภา พระเกศจุฬามณีมหาเจดีย์ ก็จงรีบเร่งสร้างสมบุญในบุญกิริยาวัตถุ สมดังที่สมเด็จพระบรมศาสดาพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสถึงการที่มนุษย์เรานี้จักมีโอกาสได้ไปอุบัติเกิดเป็นเทวดา ณ แดนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ และเหตุที่มนุษย์เรานี้จักได้มีโอกาสไปดำรงตำแหน่ง เป็นที่ "สมเด็จพระอมรินทราธิราช" โดยใจความว่า "ถ้าคิดอยากจะไปก็จงตั้งใจประกอบกามาวจรกุศลกรรมเข้าให้มากๆ เถิด เมื่อดับขันธ์สิ้นชีวิตไปแล้ว หากมีจิตผ่องแผ้ว ไม่มีอกุศลกรรมอื่นใดเข้ามาเป็นอริร้ายคอยขัดขวางเสียแล้ว คงจักไม่แคล้วไปเกิดเป็นเทพบุตร เทพธิดาในสรวงสวรรค์ชั้นดาวดึงส์นี้โดยไม่ต้องสงสัย" พระพุทธองค์ตรัสไว้ในบุญกิริยาวัตถุสูตร* ว่า

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย! บุคคลบางคนในโลกนี้กระทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยทานอันมีประมาณยิ่ง กระทำบุญกิริยาวัตถุที่ทำสำเร็จด้วยศีลอันมีประมาณยิ่ง แม้แต่ไม่เจริญบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยภาวนาเลย เมื่อบุคคลผู้นั้นถึงแก่กาลกิริยาตายไปแล้ว เขาย่อมจักเข้าถึงความเป็นสหายแห่งเทวดาชั้นดาวดึงส์"

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย! สมเด็จพระอมรินทราธิราชในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์นั้น ได้ทรงกระทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยทานมีประมาณยิ่ง ได้ทรงกระทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยศีลมีประมาณ

---

*อังคุตตรนิกาย อัฏฐานิบาตข้อ ๑๒๖ หน้า ๒๔๕ บาลีฉบับสยามรัฐ

ยิ่ง ฉะนั้นพระองค์จึงทรงเจริญรุ่งเรือง ก้าวล่วงเกินกว่าเทวดาชั้นดาวดึงส์ทั้งหลาย โดยฐานะ ๑๐ ประการ คือ อายุทิพย์, วรรณะทิพย์, สุขทิพย์, ยศทิพย์, อธิปไตยทิพย์, รูปทิพย์, เสียงทิพย์, กลิ่นทิพย์, รสทิพย์, โผฏฐัพพะทิพย์ ซึ่งเป็นทิพยสมบัติของผู้ทรงธรรมเท่านั้น

การให้ธรรม เป็นทาน สำราญจิต
ทั่วทุกทิศ สารพัด ตัดปัญหา
ให้พระธรรม เป็นทานไป ใจเมตตา
พระศาสดา ตรัสว่าเลิศ ประเสริฐทาน
หมั่นให้ธรรม เป็นทาน กันเถิดท่าน
เพราะบุญนั้น มีมากมาย หลายสถาน
มากกว่าให้ ของใดใด ในจักรวาล
ธรรมทาน เป็นยอดธรรม พระสัมมา
ให้ธรรมะ ยิ่งให้ไป ได้บุญมาก
สังเกตุจาก พุทธองค์ ทรงสั่งสอน
เป็นธรรมะ ดับทุกข์ สุขบวร
เป็นคำสอน อันประเสริฐ เลิศทุกตอน
พระอรหันต์ ท่านประเสริฐ เกิดในโลก
ท่านดับโศก เพราะฟังธรรม คำสั่งสอน
ฟังธรรมแล้ว ปฏิบัติมั่น ทุกขั้นตอน
ด้วยคำสอน มีสุขล้น ทุกคนเอยฯ

บ.บุญธรรมมงคล

สวรรค์ชั้นยามาชั้นที่ ๓

อายุเทวดาชั้นยามาในวิตถตสูตร*

ดูกร ภิกษุทั้งหลาย! ๒๐๐ ปีของมนุษย์ เป็นราตรีหนึ่งกับวันหนึ่งของเทวดาชั้นยามา

๓๐ ราตรีโดยราตรีทิพย์นั้น เป็น ๑ เดือน

๑๒ เดือนโดยเดือนทิพย์นั้น เป็น ๑ ปี

๒,๐๐๐ ปีโดยปีทิพย์นั้น เป็นประมาณอายุของเทวดาชั้นยามา

ดูกร ภิกษุทั้งหลาย! ข้อที่บุคคลบางคนในโลกนี้ จะเป็นหญิงหรือชายก็ตาม เข้าจำอุโบสถอันประกอบไปด้วยองค์ ๘ ประการแล้ว เมื่อตายไปพึงเข้าถึงความเป็นสหายแห่งเทวดาชั้นยามา นี้เป็นฐานะที่จะมีได้ ดูกร ภิกษุทั้งหลาย! เราหมายเอาความข้อนี้ จึงกล่าวว่า ราชสมบัติของมนุษย์เป็นเหมือนสมบัติของคนกำพร้า เมื่อเปรียบเทียบกับสุขแห่งทิพยสมบัติ ดังนี้

สวรรค์ชั้นยามาอยู่ห่างไกลจากโลกสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ขึ้นไปเบื้องบนประมาณ ๔๒,๐๐๐ โยชน์ เป็นสวรรค์ที่ตั้งอยู่กลางนภากาศ เป็นที่สถิตอยู่แห่งเทวดาผู้มีบุญทั้งหลาย เป็นผู้ไม่มีความ

---

*อังคุตตรนิกาย อัฏฐกนิบาต ข้อ ๑๓๒ หน้า ๒๕๖ บาลีฉบับสยามรัฐ

ลำบาก มีความสุขอันเป็นทิพย์ **"สมเด็จพระสุยามเทวาธิราช"** ทรงเป็นเทวาธิบดี คำว่า **"ยามา"** หมายถึง ภูมิอันเป็นที่อยู่แห่งทวยเทพผู้ปราศจากความลำบาก ซึ่งมีพระสุยามเทวาธิราชทรงเป็นอธิบดีปกครอง

เป็นเทพนครที่ตั้งอยู่ท่ามกลางนภากาศ มีปราสาทวิมานอันล้วนประกอบด้วยเงินและทองมากมาย ทุกปราสาทวิมานมีรัตนปราการกำแพงแก้วอันงดงามรุ่งเรืองเลื่อมพรรณรายล้อมรอบ แลดูสวยงาม ประณีต วิจิตรพิสดารตระการตายิ่งกว่าปราสาทวิมานอันมีอยู่ในชั้นดาวดึงส์ ทั้งนี้เพราะว่าเป็นโลกสวรรค์ที่สูงกว่าย่อมประณีตกว่า ดังนั้นเทวดาที่สถิตอยู่ในชั้นยามานี้ จึงเป็นเทวดาประเภท **"อากาสัฏฐเทวดา"** คือ เทวดาที่อยู่บนนภากาศ

นอกจากนั้น สวรรค์ชั้นนี้มีอุทยานทิพย์และสระโบกขรณีทิพย์อยู่มากมายหลายหลาก เช่นเดียวกับสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ จะต่างกันก็ตรงที่ว่า ทิพยสมบัติชั้นยามานี้ดีกว่า ประณีตกว่าชั้นดาวดึงส์เท่านั้น มีกรณีพิเศษที่ควรจักจำไว้ง่ายๆ ก็คือ สวรรค์ชั้นยามานี้ไม่ปรากฏแสงพระอาทิตย์และแสงพระจันทร์เลย ทั้งนี้ก็เพราะว่ายามานี้เป็นโลกสวรรค์ที่ตั้งอยู่สูงกว่าพระอาทิตย์และพระจันทร์มากมาย ปวงเทวดาทั้งหลายจักสามารถแลเห็นเป็นแสงสว่างได้ด้วยรัศมีแห่งรัตนะทั้งหลาย และด้วยรัศมีที่ออกมาจากกายตัวแห่งเทวดาเหล่านั้นเอง

เทวดารู้จักกลางวันและกลางคืนได้นั้น ย่อมรู้ได้จากดอกไม้ทิพย์ มีในยามาสวรรค์นั่นเอง กล่าวคือ ถ้าหากว่าดอกไม้ทิพย์บานก็เป็นสัญลักษณ์บอกให้หมู่ทวยเทพว่านี่เป็นกลางวัน ถ้าหากว่าดอกไม้ทิพย์นั้นหุบลงก็เป็นกลางคืน ปวงเทพเจ้าผู้เคยได้สร้างกุศลกรรมในโลกมนุษย์และถูกกุศลกรรมชักนำให้มาอุบัติเกิด ณ สวรรค์ชั้นยามานี้ มีวิถีชีวิตอันแสนจะผาสุกสะดวกสบายไม่มีความทุกข์ใดๆ เข้ามาปะปนเลย ได้แต่เสวยสมบัติทิพย์ตามควรแก่บุญบารมีของตน ส่วนสมเด็จพระสุยามเทวาธิราช พระองค์ทรงเป็นเทพเจ้าที่มีน้ำพระทัยเปี่ยมล้นประกอบไปด้วยกุศลธรรมปกครองเหล่าเทวดาทั้งหลายให้ได้รับความชุ่มฉ่ำสุขสมเย็นใจเป็นสุขสุดที่จะพรรณนาออกมาได้

หากจะมีปัญหาถามว่า "บรรดาเทวดาทั้งหลาย จักสามารถแลเห็นซึ่งกันและกันได้หรือไม่" วิสัชนาว่า เทวดาทั้งหลายซึ่งอยู่ในสวรรค์ชั้นเดียวกัน ย่อมสามารถแลเห็นซึ่งกันและกัน และย่อมมีการไปมาหาสู่เยี่ยมเยียนกัน เช่นเดียวกับเราท่านทั้งหลายในมนุษย์โลกนี้

แต่เทวดาที่อยู่ต่างภูมิต่างชั้นกันนั้นเป็นปัญหาที่น่าจะทราบ คือ เทวดาทั้งหลายที่อยู่ในโลกสวรรค์ชั้นต่ำกว่า ย่อมไม่สามารถที่จะแลเห็นเหล่าเทวดาที่อยู่ในโลกสวรรค์ชั้นสูงกว่าตนได้ แต่เทวดาทั้งหลายที่อยู่ในโลกสวรรค์ชั้นสูงกว่า ย่อมสามารถที่จะ

แลเห็นเหล่าเทวดาที่อยู่ในโลกสวรรค์ชั้นต่ำกว่าตน เช่น เทวดาทั้งหลายในสวรรค์ชั้นยามา ย่อมแลเห็นเทวดาที่อยู่ในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์และจาตุมหาราชิกาอันเป็นภูมิที่ต่ำกว่าตนได้ แต่เทวดาที่อยู่ในจาตุมหาราชิกา และดาวดึงส์ ย่อมจะไม่สามารถแลเห็นเทวดาทั้งหลายที่อยู่ชั้นยามานี้ได้

เพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น? เพราะธรรมดาว่า เทวดาที่อยู่ภูมิสูงกว่า ย่อมมีกายทิพย์ละเอียดกว่า ประณีตกว่า เทวดาที่อยู่ในภูมิต่ำจึงไม่สามารถที่จะแลเห็นเทวดาที่อยู่ในภูมิที่สูงกว่าตนได้ นอกจากจะมีเหตุการณ์พิเศษโดยเทวดาที่อยู่ภูมิเบื้องบน ซึ่งมีกายทิพย์ละเอียดประณีตกว่านั้น กระทำการเนรมิตร่างกายของตนให้หยาบขึ้น เพื่อให้เทวดาภูมิต่ำแลเห็นตนได้เท่านั้น จึงจะสามารถแลเห็นได้

หมายความว่า ในระหว่างมนุษย์และเทวดานั้น มนุษย์ทั้งหลายไม่สามารถที่จะมองเห็นเทวดาได้ เพราะเทวดาทั้งหลายเป็นกายทิพย์ที่มีรูปร่างละเอียดประณีต การที่มนุษย์ทั้งหลายจักมีโอกาสแลเห็นเทวดาได้ ก็โดยที่เทวดาผู้มาปรากฏในโลกมนุษย์พยายามเนรมิตรูปแห่งตนให้หยาบขึ้นเท่านั้น มนุษย์ทั้งหลายจึงจักสามารถมองเห็นเทวดาได้ ดังปรากฏหลักฐานอนาถบิณฑิกเทพบุตรไปเนรมิตรปรากฏกาย ณ พระเชตะวันมหาวิหาร เกิดแสงรัศมีเจิดจ้าต่อหน้าพระอานนท์ การที่เทวดาซึ่งอยู่ในภูมิต่ำกว่า

จักมีโอกาสแลเห็นเทวดาที่อยู่ในภูมิสูงกว่าได้ ก็โดยที่เทวดาซึ่งอยู่ในภูมิสูงกว่าพยายามเนรมิตกายทิพย์แห่งตนให้หยาบขึ้นเท่านั้น เทวดาทั้งหลายที่อยู่ในภูมิต่ำกว่าจึงจักสามารถแลเห็นได้

สมดังที่สมเด็จพระบรมศาสดาได้ตรัสเล่าถึงการที่มนุษย์เรานี้จักได้มีโอกาสไปอุบัติเกิดเป็นเทวดา โลก สวรรค์ และการที่มนุษย์จักได้มีโอกาสไปดำรงตำแหน่งเป็น "สมเด็จพระสุยามเทวาธิราช" ซึ่งเป็นเทวาธิบดีผู้เป็นใหญ่กว่าเทพเจ้าทั้งหลายในยามาภูมินี้ไว้ในบุญกิริยาวัตถุสูตร* โดยใจความว่า

"ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บุคคลบางคนในโลกนี้ กระทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยทานอันมีประมาณยิ่ง กระทำบุญกิริยาวัตถุอันสำเร็จด้วยศีลอันมีประมาณยิ่ง แต่ไม่เจริญบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยภาวนาเลย เมื่อเขาผู้นั้นถึงแก่กาลกิริยาตายไปแล้ว เขาย่อมเข้าถึงความเป็นสหายแห่งเทวดาชั้นยามาสวรรค์"

"ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็สมเด็จพระสุยามเทวาธิราชในสวรรค์ชั้นยามานั้น พระองค์ได้ทรงกระทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยทานมีประมาณยิ่ง ได้ทรงกระทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยศีลมีประมาณยิ่ง ฉะนั้นพระองค์จึงทรงเจริญรุ่งเรืองก้าวล่วงเทวดาชั้นยามาทั้งหลายโดยฐานะ ๑๐ ประการ คือ อายุทิพย์ วรรณทิพย์

---

*อังคุตตรนิกาย อัฏฐกนิบาต ข้อ ๑๒๖ หน้า ๒๔๕ บาลีฉบับสยามรัฐ

สุขทิพย์ ยศทิพย์ อธิปไตยทิพย์ รูปทิพย์ เสียงทิพย์ กลิ่นทิพย์ รสทิพย์ โผฏฐัพพะทิพย์

ทั้งชีวิตอุทิศธรรม

พึงสละเงินทองของมีค่า เพื่อเอามารักษากายหายทุกข์เข็น
เมื่อเจ็บปวดรวดร้าวคราวจำเป็น ไม่ละเว้นคือเงินทองต้องจ่ายลง
พึงสละอวัยวะละทุกอย่าง ให้ละวางความพอใจอย่าใหลหลง
ร่างกายนี้มีสิ่งใดให้มั่นคง ไม่ยืนยงอยู่รอดตลอดไป
ต้องสละอวัยวะเพื่อชีวิต ให้มีจิตตั้งมั่นไม่หวั่นไหว
สละเพียงแขนขาลาออกไป รักษาไว้คือชีวิตนิจนิรันดร์
สิ่งสุดท้ายต้องมลายแม้ชีวิต มีดวงจิตดวงใจไม่กลับผัน
เพื่อจรรโลงรักษาไว้ให้รู้กัน สละพลันแม้ชีวิตอุทิศธรรม

มุกขปาฐะ

สวรรค์ชั้นดุสิตชั้นที่ ๔

อายุเทวดาชั้นดุสิตในวิตถตสูตร*

ดูกร ภิกษุทั้งหลาย! ๔๐๐ ปีของมนุษย์ เป็นราตรีหนึ่งกับวันหนึ่งของเทวดาชั้นดุสิต

๓๐ ราตรีโดยราตรีทิพย์นั้น เป็น ๑ เดือน

๑๒ เดือนโดยเดือนทิพย์นั้น เป็น ๑ ปี

๔,๐๐๐ ปีโดยปีทิพย์นั้น เป็นประมาณอายุของเทวดาชั้นดุสิต

ดูกร ภิกษุทั้งหลาย! ข้อที่บุคคลบางคนในโลกนี้ จะเป็นหญิงหรือชายก็ตาม เข้าจำอุโบสถอันประกอบไปด้วยองค์ ๘ ประการแล้ว เมื่อตายไปพึงเข้าถึงความเป็นสหายแห่งเทวดาชั้นดุสิต นี้เป็นฐานะที่จะมีได้ ดูกร ภิกษุทั้งหลาย! เราหมายเอาความข้อนี้ จึงกล่าวว่า ราชสมบัติของมนุษย์เป็นเหมือนสมบัติของคนกำพร้า เมื่อเปรียบเทียบกับสุขแห่งทิพยสมบัติ ดังนี้

สวรรค์ชั้นนี้ห่างไกลจากสวรรค์ชั้นยามาขึ้นไปเบื้องบนประมาณ ๔๒,๐๐๐ โยชน์ ตั้งอยู่กลางนภากาศ เป็นที่สถิตอยู่แห่งเทวดาทั้งหลาย ผู้ไม่มีความทุกข์ แต่กลับมีความยินดีและความ

---

*อังคุตตรนิกาย อัฏฐกนิบาต ข้อ ๑๓๒ หน้า ๒๕๖ บาลีฉบับสยามรัฐ

แช่มชื่นเบิกบานอยู่เป็นนิจ ฉะนั้น "ดุสิตาภูมิ" หมายถึง ภูมิอันเป็นที่อยู่แห่งทวยเทพผู้มีความยินดีแช่มชื่นอยู่เป็นนิจ ซึ่งมีพระสันดุสิตเทวาธิราช ทรงเป็นอธิบดี

ดุสิตานี้เป็นเทพนครที่ตั้งอยู่ท่ามกลางนภากาศ ปรากฏว่ามีปราสาทวิมานอยู่ ๓ ชนิด ด้วยกันคือ

๑. รัตนวิมาน วิมานแก้ว

๒. สุวรรณวิมาน วิมานทอง

๓. รชตวิมาน วิมานเงิน

ปราสาทวิมานเหล่านี้ตั้งอยู่เรียงรายเป็นระเบียบสวยงาม แต่ละวิมานเป็นปราสาททิพย์ มีความวิจิตรพิสดารตระการตาเหลือที่จะพรรณนา และมีรัตนปราการกำแพงแก้วล้อมรอบทุกๆ วิมาน มีรัศมีรุ่งเรืองเลื่อมพรรณราย สวยงามยิ่งกว่าปราสาทวิมานแห่งเทวดาทั้งหลายในสวรรค์ชั้นยามา

นอกจากนั้น ณ สถานที่ต่างๆ ในเทวสถานชั้นนี้ยังมีสระโบกขรณีและอุทยานทิพย์อีกมากมาย สำหรับเป็นที่เที่ยวพักผ่อนให้ได้รับความชื่นบานบันเทิงเริงรื่นแห่งเทพยดาทั้งหลาย

สำหรับปวงเทพเจ้า ผู้เคยได้สร้างกุศลกรรมชักนำให้มาอุบัติเกิด ณ โลกสวรรค์ชั้นดุสิตานี้ แต่ละองค์ย่อมมีสรีระกายหน้าตาสวยสดงดงาม มีความสง่ากว่าเหล่าเทวดาชั้นต่ำๆ ทั้งมีจิตใจรู้บุญกรรมเป็นอย่างดี มีจิตยินดีต่อการที่จักได้สดับตรับฟัง

พระสัทธรรมเทศนาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นยิ่งนัก

ในทุกๆ วันธัมมัสสวนะ ปวงเทพเจ้าเหล่าดุสิตตานี้ ย่อมจะมีเทวสันนิบาตมาประชุมฟังธรรมกันอยู่เสมอมิได้ขาด โดยมีสมเด็จพระสันดุสิตเทวาธิราชทรงดำรงตำแหน่งเป็นเทวสภาบดี ทั้งนี้ก็เพราะพระองค์ทรงเป็นเทพเจ้าผู้เป็นพหูสูตร เป็นผู้รู้ธรรมแห่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นอันมาก จึงทรงมีพระอัธยาศัยน้อมไปในการแสดงธรรม ประกาศเผยแพร่ธรรม และการสดับตรับฟังพระธรรมเทศนาเป็นเนืองนิตย์

ท่านผู้มีปัญญาทั้งหลาย ควรจักจำไว้ง่ายๆ ก็คือว่า สวรรค์ชั้นดุสิตนี้ ตามปกติย่อมเป็นที่สถิตอยู่แห่งเทพบุตรโพธิสัตว์ทั้งหลาย พระโพธิสัตว์เจ้าทุกๆ พระองค์ ก่อนที่จะมาบังเกิดในมนุษย์โลก และได้สำเร็จพระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณเป็นภพสุดท้ายนั้น พระองค์มาบังเกิดเป็นเทพบุตรโพธิสัตว์ ณ ดุสิตสวรรค์นี้ ด้วยเหตุนี้องค์สมเด็จพระสันดุสิตเทวาธิราชผู้ทรงมีอำนาจ และทรงมีอิสริยยศอันยิ่งใหญ่กว่าเทวดาทั้งปวงในดุสิตพิภพนี้ จึงมีเทวโองการตรัสอัญเชิญให้เทพบุตรพระโพธิสัตว์ผู้จักได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้เป็นองค์แสดงธรรมอยู่เสมอดังเช่นในปัจจุบัน

สมเด็จพระศรีอริยเมตไตรยโพธิสัตว์ ผู้ทรงมีชื่อเสียงเลื่องลือปรากฏเป็นที่รู้อยู่ทั่วไปในหมู่ชาวพุทธบริษัทว่า จักได้

ตรัสรู้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในอนาคต ซึ่งขณะนี้พระองค์ก็สถิตเป็นเทพบุตรโพธิสัตว์อยู่ ณ ดุสิตสวรรค์ และมักทรงได้รับอาราธนาให้เป็นองค์แสดงธรรมโปรดเหล่าเทพบริษัทในดุสิตพิภพ รวมความแล้วว่าดุสิตสวรรค์นี้ เป็นที่สถิตอยู่แห่งปวงเทพเจ้าทั้งหลาย ผู้มีความสนใจฝักใฝ่ในธรรม มีทั้งเทพเจ้าที่เป็นปุถุชนและเทพเจ้าที่เป็นพระอริยบุคคลเสวยสุขอยู่ในสวรรค์ชั้นนี้

บนสวรรค์กับมนุษย์ที่ไหนมีพระอริยมากกว่ากัน

ปัจจุบันทุกวันนี้ เมื่อจะกล่าวถึงความเจริญแห่งพระบวรพุทธศาสนากันแล้ว ผู้มีปัญญาไม่ผ่องแผ้วทั้งหลายมักจะลงความเห็นว่า พระบวรพุทธศาสนาที่ตั้งอยู่ในมนุษยโลกเรานี้มีความเจริญรุ่งเรืองกว่าที่ไหนๆ ความจริงไม่ใช่ เพราะพระพุทธศาสนาที่ตั้งอยู่ในมนุษย์โลกนี้มีความเจริญสู้พระพุทธศาสนาที่ตั้งอยู่ในเทวโลกทั้งหลายไม่ได้

จริงอยู่แม้มนุษยโลกจะมีปริยัติศาสนา ซึ่งได้แก่การสอนการเรียนพระบาลีไตรปิฎก การแสดงธรรม การฟังธรรม และมีพระสงฆ์สาวกแห่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่มากมาย แม้แต่มนุษย์ผู้สนใจศึกษา ประพฤติปฏิบัติตามพระธรรม ก็มีจำนวนน้อยกว่าศาสนิกชนของลัทธิศาสนาอื่นที่ปรากฏให้เห็น แต่

ในเทวโลกทั้งหลายมีอยู่เพียงการแสดงธรรม การฟังธรรม จำเพาะพระธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเท่านั้น และมีเฉพาะแต่เทพผู้เคยสร้างกุศลกรรมในพระพุทธศาสนาเท่านั้น ความเจริญแห่งพระบวรพุทธศาสนาในเทวโลกทั้งหลายก็ปรากฏว่า ดีกว่า ประเสริฐกว่า มากกว่าความเจริญรุ่งเรืองแห่งพระบวรพุทธศาสนาในมนุษย์โลกเรานี้

เพราะเหตุใด

ในปัจจุบันทุกวันนี้พระอริยบุคคล ผู้ทรงคุณอันประเสริฐซึ่งสถิตอยู่ในเทวโลกทั้งหลายนั้นมีอยู่มาก มากกว่าพระอริยบุคคลที่มีชีวิตอยู่ในมนุษย์โลกนี้ หากจักพิจารณาไปด้วยความเศร้าสลดใจในความค่อยเสื่อมสลายไปแห่งพระบวรพุทธศาสนาแล้ว เราจะเห็นได้ว่า เวลานี้ในมนุษยโลก อัตคัดขัดสนพระอริยบุคคล เพราะพระอริยบุคคลผู้รู้แจ้งเห็นจริงในอริยมรรคอริยผล มีปรากฏให้พบเห็นน้อย ซึ่งจะพานพบหากันได้อย่างยากเย็นแสนเข็ญเต็มที

ที่สวรรค์เทวโลก เทพบุตรเทพธิดาผู้มีคุณวิเศษทรงความเป็นพระอริยบุคคลนั้นมีอยู่มากมาย ทั้งนี้ก็โดยเหตุที่ว่าในสมัยพุทธกาล เมื่อครั้งที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังทรงพระชนม์ชีพอยู่นั้น พระองค์ได้ประกาศเผยแพร่พระสัทธรรมแผ่ไพศาล บรรดาคฤหัสถ์และบรรพชิตทั้งหลายที่อยู่ในกรุงสาวัตถี

ราชคฤห์ ไพศาลี โกสัมพี และกรุงกบิลพัสดุ์ เป็นต้น บุคคลเหล่านี้เมื่อได้สดับฟังพระสัทธรรมเทศนาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วก็ได้บรรลุมรรคผลสำเร็จเป็นพระอริยบุคคล ตามอำนาจวาสนาบารมีแห่งตนเป็นจำนวนมากมายเหลือที่จะคณานับได้ บ้างก็ได้สำเร็จเป็นพระอริยบุคคลชั้นสูงสุด กล่าวคือสำเร็จอรหันต์ อนาคามี สกทาคามี โสดาบัน

และในสมัยพุทธกาลนั้นอีกเช่นกัน พวกเทวดาทั้งหลายที่อยู่ในโลกสวรรค์ทั้ง ๖ ชั้น เมื่อได้มีโอกาสไต่ถามปัญหาธรรมและได้สดับตรับฟังพระธรรมเทศนากัณฑ์สำคัญๆ เช่น พระอภิธรรม ๗คัมภีร์ ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร มหาสมัยสูตร อนัตตลักขณสูตร มหาสติปัฏฐานสูตร เหล่านี้เป็นต้น ต่างก็มีจิตผ่องแผ้วพากันบรรลุมรรคผล เป็นอริยบุคคลต่างชั้นตามอำนาจวาสนาบารมีแห่งตน โดยมีเทวดาบางพวกเป็นพระอรหันต์ อนาคามี สกทาคามี โสดาบัน

ทั้งนี้ในบรรดาพระอริยบุคคลทั้งหลายเหล่านั้น สำหรับพระอรหันต์ และพระอนาคามี ไม่จำเป็นต้องกล่าวถึงในกรณีนี้ก็ได้ เพราะว่าพระอริยบุคคลชั้นสูงทั้ง ๒ จำพวกนี้ ท่านทรงพระคุณวิเศษประเสริฐสุดยิ่งนัก โดยที่พระอรหันต์ทั้งหลายไม่ว่าท่านจะเป็นเทวดาหรือมนุษย์ก็ตาม เมื่อท่านได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์อริยบุคคลแล้ว ท่านก็ดับขันธ์เข้าสู่พระปรินิพพาน

ส่วนท่านที่สำเร็จเป็นพระอนาคามี ท่านก็ย่อมจักพากันจุติจากมนุษยโลกและเทวโลกไปอุบัติเกิดเป็นพระพรหมผู้บริสุทธิ์สถิตเสวยพระพรหมสมบัติเป็นสุขอยู่ ณ ปัญจสุทธาวาสพรหมโลก สำหรับพระอริยบุคคลที่เราควรจะกล่าวถึงในกรณีนี้ก็มีอยู่แต่พระอริยบุคคลชั้นต่ำที่เหลืออยู่อีก ๒ จำพวกเท่านั้น คือ พระสกทาคามีและพระโสดาบัน ในบรรดาพระอริยบุคคลทั้ง ๒ จำพวกนี้ พระสกทาคามีและพระโสดาบัน เมื่อครั้งเป็นมนุษย์ในสมัยพุทธกาลดังกล่าวมาแล้วนั้น สำหรับท่านที่ไม่ได้ฌานสมาบัติ เมื่อท่านดับขันธ์ สิ้นชีวิตตายจากมนุษยโลกเรานี้แล้ว ท่านก็ย่อมต้องพากันไปอุบัติเกิดเป็นเทวดาอยู่ในโลกสวรรค์ทั้ง ๖ ชั้นนี่เอง พระโสดาบันจะมาเกิดอีก ๗ ครั้งเท่านั้นเป็นอย่างมาก

ฝ่ายพระสกทาคามีและพระโสดาบันที่เป็นเทวดา ซึ่งปรากฏว่าได้บรรลุมรรคผลที่จักนับประมาณมิได้ในสมัยพุทธกาล สำหรับท่านที่ไม่ได้ฌานสมาบัติ ก็จักคงยังเป็นเทวดาอริย สถิตเสวยทิพยสมบัติเป็นสุขอยู่ที่โลกสวรรค์ทั้ง ๖ ชั้น ยังไม่ได้จุติไปไหนเพราะอายุของเทวดาทั้งหลายยืนยาวมากมายนัก

สมดังที่สมเด็จพระบรมศาสดาจารย์ได้ทรงมีพระมหากรุณาตรัสถึงการที่มนุษย์เรานี้จักได้มีโอกาสไปอุบัติเกิดเป็นเทวดา ณ แดนดุสิตสวรรค์ และการที่มนุษย์จักได้มีโอกาสไปอุบัติเกิดเป็นเทพบุตรผู้มียศใหญ่ซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นที่ **"สมเด็จพระสันดุสิต**

เทวาธิราช” ซึ่งเป็นเทวาธิบดี มีอำนาจเหนือเทพเจ้าทั้งหลายในดุสิตาภูมินี้ไว้ในบุญกิริยาวัตถุสูตร* ว่า

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บุคคลบางคนในโลกนี้ กระทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยทานอันมีประมาณยิ่ง เจริญบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยศีลอันมีประมาณยิ่ง แต่ไม่เจริญบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยภาวนาเลย เมื่อเขาผู้นั้นถึงแก่กาลกิริยาตายไปแล้ว เขาย่อมเข้าถึงความเป็นสหายแห่งเทวดาชั้นดุสิตสวรรค์”

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย **สมเด็จพระสันดุสิตเทวาธิราช** ในสวรรค์ชั้นดุสิตนั้น พระองค์ได้ทรงกระทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยทานมีประมาณยิ่ง ได้ทรงกระทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยศีลมีประมาณยิ่ง ฉะนั้นพระองค์จึงทรงเจริญรุ่งเรืองก้าวล่วงเทวดาชั้นดุสิตทั้งหลายโดยฐานะ ๑๐ ประการดังนี้แล”

---

*อังคุตตรนิกาย อัฏฐกนิบาต ข้อ ๑๒๖ หน้า ๒๔๕ บาลีฉบับสยามรัฐ

สวรรค์ชั้นนิมมานรดีชั้นที่ ๕

อายุเทวดาชั้นนิมมานรดีในวิตถตสูตร*

ดูกร ภิกษุทั้งหลาย! ๘๐๐ ปีของมนุษย์ เป็นราตรีหนึ่งกับวันหนึ่งของเทวดาชั้นนิมมานรดี

๓๐ ราตรีโดยราตรีทิพย์นั้น เป็น ๑ เดือน

๑๒ เดือนโดยเดือนทิพย์นั้น เป็น ๑ ปี

๘,๐๐๐ ปีโดยปีทิพย์นั้น เป็นประมาณอายุของเทวดาชั้นดุสิต

ดูกร ภิกษุทั้งหลาย! ข้อที่บุคคลบางคนในโลกนี้ จะเป็นหญิงหรือชายก็ตาม เข้าจำอุโบสถอันประกอบไปด้วยองค์ ๘ ประการแล้ว เมื่อตายไปพึงเข้าถึงความเป็นสหายแห่งเทวดาชั้นนิมมานรดี นี้เป็นฐานะที่จะมีได้ ดูกร ภิกษุทั้งหลาย! เราหมายเอาความข้อนี้ จึงกล่าวว่า ราชสมบัติของมนุษย์เป็นเหมือนสมบัติของคนกำพร้า เมื่อเปรียบเทียบกับสุขแห่งทิพยสมบัติ ดังนี้

สวรรค์ชั้นนี้ห่างไกลจากสวรรค์ชั้นดุสิตขึ้นไปเบื้องบนประมาณ ๔๒,๐๐๐ โยชน์ ตั้งอยู่ท่ามกลางนภากาศ เป็นที่สถิตอยู่แห่งปวงเทพเจ้าทั้งหลาย ผู้มีความเพลิดเพลินในกามคุณอารมณ์

---

*อังคุตตรนิกาย อัฏฐกนิบาต ข้อ ๑๓๒ หน้า ๒๕๖ บาลีฉบับสยามรัฐ

ที่เนรมิตขึ้นตามความพอใจแห่งตนเอง ฉะนั้น โลกสวรรค์ชั้นนี้จึงมีนามว่า "นิมมานรดี" หมายถึง ภูมิอันเป็นที่สถิตอยู่แห่งทวยเทพ ผู้มีความเพลิดเพลินในกามคุณ อารมณ์ซึ่งตนเนรมิตขึ้น ซึ่งมีพระนิมมิตเทวาธิราช ทรงเป็นอธิบดี

นิมมานรตีภูมินี้ เป็นเทพนครที่ตั้งอยู่กลางนภากาศ ปรากฏว่ามีปราสาทวิมานเงิน ปราสาทวิมานทอง และปราสาทวิมานแก้วตั้งอยู่เรียงรายมากมาย เป็นระเบียบเรียบร้อย ทุกๆ ปราสาทวิมานมีรัตนปราการกำแพงแก้ว และสุวรรณปราการกำแพงทองอันเป็นทิพย์ล้อมรอบอยู่ ส่วนพื้นภูมิภาคนั้นเล่า ก็เป็นทองคำบริสุทธิ์ราบเรียบเสมอกันเป็นอย่างดี

นอกจากนี้ยังมีสระโบกขรณีและอุทยานทิพย์สำหรับเที่ยวเล่น ให้เป็นที่ชื่นบานรื่นเริงยินดีแห่งปวงเทพเจ้าเหล่านิมมานรดีสวรรค์ทั้งปวง เช่นเดียวกับสมบัติทิพย์ในสวรรค์ชั้นดุสิตทุกประการ จะต่างกันก็แต่เพียงว่า ทุกสิ่งทุกอย่างในนิมมานรตีเทวพิภพนี้มีสภาวะสวยสดงดงามและประณีตกว่าทิพยสมบัติในดุสิตเทวภพเท่านั้น

เมื่อจะกล่าวถึงชีวิตความเป็นอยู่ของเทพเจ้าทั้งหลายผู้ได้เคยสร้างกุศลกรรม ชักนำให้มาอุบัติเกิด ณ โลกสวรรค์ชั้นนิมมานรตี แต่ละองค์ย่อมมีรูปทรงสวยงามน่าดูน่าชม มีรัศมีรุ่งเรืองเปล่งออกจากกายทิพย์แห่งตน หากเทพเจ้ามีความปรารถนาใคร่

จักเสวยสุขด้วยกามคุณอารมณ์สิ่งใด ก็ย่อมเนรมิตเองได้ตามความพอใจแห่งตนทุกสิ่งทุกประการ

จึงปรากฏว่าความเป็นอยู่แห่งชาวสวรรค์ชั้นนิมมานรตีนี้มีความผิดแผกแตกต่างจากชาวสวรรค์ชั้นอื่นอยู่อย่างหนึ่งคือ เทพยดาในเทวโลกชั้นจาตุมหาราชิกา ดาวดึงสา ยามา ดุสิตา เหล่านี้ ย่อมมีคู่ครองของตนเป็นประจำอยู่ แต่ชาวสวรรค์ชั้นนิมมานรตีนี้ไม่มีคู่ครองของตนเป็นประจำ เทพบุตรเทพนารีทั้งหลายในสวรรค์ชั้นนิมมานรตีนี้ เวลาใดตนใคร่ที่จักเสวยกามคุณอารมณ์ขึ้นแล้ว ย่อมเนรมิตคู่ครองเป็นเทพนารีหรือเป็นเทพบุตรเอาตามความพอใจของตน

เทวดาเสวยทิพยสมบัติเป็นสุขอยู่ในสวรรค์ชั้นนิมมานรตีโดยมีสมเด็จพระนิมมิตเทวาธิราช ทรงทำหน้าที่ปกครองให้มีความปรองดองรักใคร่ ได้รับความสุขกายสบายใจทุกถ้วนหน้าเหล่าชาวฟ้านิมมานรตีมีชีวิตสุดแสนประเสริฐนักหนา เสวยทิพยสมบัติไปจนกว่าจะสิ้นกุศลกรรมที่ตนทำไว้ จึงจักจุติตายไปเกิดในภูมิอื่นตามบุพกรรมที่ตนได้กระทำไว้

เทวดาทั้งหลายผู้สถิตเสวยสุขอยู่ ณ สรวงสวรรค์ทุกชั้นฟ้าย่อมมีการจุติ คือต้องตายไปจากสวรรค์เทวโลกเช่นเดียวกับมนุษย์เราที่เกิดมาแล้วก็ต้องตาย ไม่ว่าเทวดาในสวรรค์ชั้นไหนย่อมต้องมีการจุติตายไปทั้งสิ้น ก็เหตุที่ทวยเทพจักจุตินั้นมีอยู่ ๔ ประการ คือ

๑. **อายุขัย** จุติเพราะสิ้นอายุ ได้แก่เทวดาองค์ใดได้เคยสร้างกุศลมามากช้านาน ครั้นมาอุบัติเกิดเป็นเทวดาในสวรรค์ด้วยเดชะแห่งกุศลกรรมที่ตนทำไว้แต่หนหลัง ก็เสวยทิพยสมบัติอยู่นานจนครบอายุทิพย์แล้วก็จุติ การจุติเช่นนี้เรียกว่าจุติเพราะสิ้นอายุ

๒. **ปุญญขัย** จุติเพราะสิ้นบุญ ได้แก่ เทวดาองค์ที่สร้างกุศลกรรมไว้น้อย เมื่อกุศลผลบุญที่ตนได้กระทำไว้หมดสิ้นลงเสียในขณะที่ยังไม่ถึงอายุขัย ก็จำต้องจุติตายไปเกิดในภูมิอื่นเพราะหมดกุศลผลบุญแล้ว จักเป็นเทวดาอยู่ได้อย่างไร ด้วยว่าเขาจักเป็นเทวดาอยู่ได้ก็เพราะอำนาจวิบากกุศลกรรมที่ตนทำไว้เท่านั้น เมื่อหมดวิบากแห่งกุศลกรรมก็จำต้องพลันจุติ การจุติเช่นนี้เรียกว่าปุญญขัย คือ จุติเพราะสิ้นบุญ

๓. **อาหารขัย** จุติเพราะสิ้นอาหาร ได้แก่ เทวดาบางองค์ครั้นได้มาเสวยทิพยสมบัติในสวรรค์แล้ว ก็บังเกิดความชื่นชมยินดีเป็นนักหนา เพราะว่าตนไม่เคยได้พบได้เห็นทิพยสมบัติอันดีเลิศเช่นนี้มาก่อน เลยเพลิดเพลินไปด้วยเบญจกามคุณอารมณ์ จนหลงลืมบริโภคสุธาโภชนาหารอันเป็นทิพย์ อันเป็นปัจจัยแก่รัชกายแก่ชีวิต ถ้าว่าเขาลืมบริโภคแม้แต่เวลาเดียว ย่อมมีกายทิพย์แห้งเหี่ยว จะบริโภคภายหลังแม้สักร้อยพันครั้งก็มิอาจให้ชีวิตคืนคงได้

มีอุปมาดังดอกปทุมอันสวยสดไฉไล ซึ่งบุคคลเอาไปตากไว้บนแผ่นหินอันร้อนแรงด้วยแสงอาทิตย์เวลาเที่ยงวัน ก็จะพลันเหี่ยวแห้ง ชอกช้ำ มีสภาพเกรียมดำ แม้ว่าเอามาแช่น้ำสักร้อยหนพันหน ดอกอุบลปทุมชาตินั้นก็มิอาจสดชื่นคืนคงเป็นดังเก่าเลย เทวดาทั้งหลายที่หลงลืมบริโภคสุธาโภชนาหารอันเป็นทิพย์ก็เป็นเช่นนั้น การจุติเช่นนี้แลเรียกว่า อาหารขัย คือจุติเพราะสิ้นอาหาร

๔. โกธพลขัย จุติเพราะความโกรธ ได้แก่ เทวดาบางองค์เห็นสิริสมบัติอันเป็นทิพย์ของเทพองค์อื่นประเสริฐกว่าตน ดีกว่าตน วิเศษกว่าตน ก็มีน้ำจิตอิจฉาริษยา หาเหตุพาลทะเลาะวิวาททุ่มเถียงกัน ในขณะที่เทพทั้งสองวิวาททุ่มเถียงกันอยู่นั้น ถ้าแลเทพองค์ใดมีขันติอดทนต่อความโกรธได้แล้วไซร้ เขาทั้งหลายย่อมรักษาชีวิตซึ่งกันและกันไว้ได้ เพราะใจของเทพผู้โกรธนั้นเป็นเหมือนกับไฟ ใจของเทพผู้ไม่โกรธเป็นเหมือนกับน้ำ ใจของเทพผู้ไม่โกรธซึ่งเป็นเหมือนกับน้ำนี้ ย่อมทำหน้าที่เป็นเครื่องดับไฟ คือใจของเทพผู้โกรธนั้นไว้ได้ ถ้าหากเขาทั้งสองนั้น ต่างองค์ต่างโกรธ มีใจเป็นเหมือนไฟด้วยกันแล้ว คราทีนั้นอันว่าเทพทั้งหลายผู้เป็นบริษัทบริวารของเขาทั้งสองฝ่าย ย่อมสยายผมลงแล้วร้องไห้ด้วยความเสียใจทุกๆ องค์ไปทีเดียว เพราะเชื่อแน่ว่า ตนจักต้องสิ้นเจ้านายไปในครั้งนี้อย่างแน่นอน และก็ย่อมจะเป็นจริงตามที่เขาคาดคิดไว้ คือว่าคราทีนั้นหฤทัยของเทพผู้มีความโกรธ

ทั้งสองฝ่ายก็เกิดลุกเป็นไฟ ไหม้กายทิพย์ตัวตนของเขาให้วอดวาย ถึงแก่ความตายต้องจุติไปในทันที การจุติเช่นนี้ เรียกว่าโกธพลชัย เพราะจุติด้วยกำลังแห่งความโกรธ

กิจด้วยการบอกกล่าวให้ช่วยกันฌาปนะกิจคือเผาศพให้วุ่นวาย เป็นที่หนักอกหนักใจกันไปทั่ว ดังเช่นมนุษย์เราทุกวันนี้ก็ดี หรือต้องการกระทำพิธีอะไรต่อมิอะไรให้เป็นการชุลมุนวุ่นวายเสียหายทรัพย์สินพอควรแก่การแล้ว ดังเช่นมนุษย์เรากระทำกันในทุกวันนี้ก็ดี อย่างนี้ในเทวโลกไม่มี เพราะเทวดาทั้งหลายในเทวโลกนั้น ครั้นเขาจุติแล้ว ก็เคลื่อนแคล้วหายวับไปทั้งร่าง ไม่มีอะไรปรากฏเหลืออยู่เลย

ตามธรรมดา เวลาเทวดาทั้งหลายที่จะจุติไปจากสรวงสวรรค์นั้น ย่อมจะมีบุรพนิมิตให้เขาได้ทราบเสียก่อนเป็นธรรมดา ก็บุรพนิมิตหรือนิมิตล่วงหน้าอันอุบัติเกิดแก่เทวดาผู้จักต้องจุตินั้นมีอยู่ ๕ ประการ คือ

๑. **เทวดาผู้ที่จะต้องจุตินั้น** ย่อมแลเห็นดอกไม้ทิพย์ เครื่องประดับสำหรับองค์ ซึ่งปรากฏมีในปราสาทวิมานแห่งตนนั้นเหี่ยวแห้ง และไม่มีกลิ่นหอมเลย โดยปกติแล้ว ดอกไม้ทิพย์นี้ช่างหอมนักหอมหนา ให้เป็นที่ชื่นอกชื่นใจอยู่ตลอดเวลา แต่เมื่อถึงคราที่จักต้องวิบัติล้มตายลงไปในครั้งนั้น ก็ให้มีอันเหี่ยวแห้งและไร้กลิ่น

๒. **ผ้าทิพย์** เครื่องประดับสำหรับองค์ของเทวดาผู้จะต้องจุตินั้น ก็พลันเศร้าหมองลงเหมือนดอกไม้เหี่ยว ไม่รุ่งเรืองสดใสมากไปด้วยรัศมีอันงดงามดังที่เคยเป็นมาทุกวัน

๓. **ในกาลก่อน** เทวดาผู้จะต้องจุตินั้น เคยมีความสุขความสำราญ รื่นเริงบันเทิงใจด้วยการเสวยทิพยสมบัติเป็นนักหนา แต่เมื่อถึงคราจะพลัดพรากจากไปในครั้งนี้ ก็ให้มีอันเกิดความกลัดกลุ้มรุ่มร้อนหาความหรรษารื่นเริงมิได้ มีเหงื่อไคลไหลออกมาจากซอกรักแร้ ซึ่งแต่ก่อนนี้ไม่เคยมีเหงื่อออกมาเลย

๔. **อาสนะที่นั่งเล่น** และแท่นที่บรรทมอันแสนสุขของเทวดาผู้จะต้องจุตินั้น ก็ให้มีอันเป็นเกิดความร้อนดุจมีไฟลุกอยู่ภายใต้ให้แข็งกระด้าง ปรากฏแก่ใจ หาความสุขสบายมิได้

๕. **กายทิพย์ของเทวดานั้น** ย่อมเหี่ยวแห้งเศร้าหมองลงหารัศมีดังแต่ก่อนมิได้ ให้เหน็ดเหนื่อยเมื่อยเนื้อตัว มือเท้าบังเกิดมีความกระวนกระวายใจผิดแผกแตกต่างกว่าแต่ก่อน เพราะแต่ก่อนนี้ ตัวเขามีรัศมีรุ่งเรืองงดงามทุกเมื่อ แสนสุขสบายจะได้มีอาเพศเหตุวิปริตฉะนี้เป็นไม่มีเลย

กาลเมื่อบุรพนิมิตทั้ง ๕ ปรากฏแก่เทวดาผู้ที่จะต้องจุติเช่นนี้แล้ว อันว่าปวงเทวดาทั้งหลายซึ่งมีวิสาสะรักใคร่กันเป็นอันดีและเทพนารีผู้เป็นบาทบริจาริกาสุดที่รักดังดวงใจทั้งใกล้และไกลย่อมจะพากันมาหาสู่ตลอด ๗ วันนั้น ให้มีความโศกศัลย์แสน

เศร้ารันทดใจเป็นนักหนา แล้วก็ชักชวนพากันไปเที่ยวเล่นที่สระโบกขรณีและสวนสวรรค์เป็นที่สนุก เพื่อให้เทวดานั้นเคลื่อนคลายหายจากทุกข์ เมื่อตัดอาลัยมิได้ เขาทั้งหลายก็พากันร้องไห้ขึ้นต่อหน้าแล้วสะอื้นวอนด้วยคำว่า

"ข้าแต่ท่านผู้เป็นสุดที่รักปานดวงใจ เมื่อท่านจุติไปจากโลกสวรรค์นี้ ขอจงอย่าลืมปวงข้าผู้ยังอยู่บนสวรรค์เมืองฟ้า จุติลงไปแล้ว จงเร่งสร้างกุศลอย่าช้า แล้วจงกลับมาเกิดในวิมานอันแสนสำราญนี้อีกเถิด

พอครบถ้วนวันที่ ๗ ก็มีเหตุให้เทวดาผู้หมดบุญนั้นพลันถึงแก่พิราลัย จุติไปจากเทวโลกไม่มีอะไรเหลือ แม้แต่เส้นเกศาสักเส้นหนึ่งก็ไม่เหลือ ปรากฏอันตรธานหายวับไปหมดสิ้น เขาจักไปอุบัติเกิดในถิ่นใด ได้รับสุขทุกข์ประการใด นั่นก็สุดแต่กุศลกรรมหรืออกุศลกรรมจักชักนำเขาไปเอง ดังนี้แล

สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถเจ้า ได้ทรงมีพระมหากรุณาตรัสถึงมนุษย์ที่จักมีโอกาสไปอุบัติเกิดเป็นเทวดา ณ แดนฟ้านิมมานรตีสวรรค์ และการที่มนุษย์จักได้มีโอกาสไปอุบัติเกิดเป็นเทพบุตรสุดประเสริฐ ผู้มียศใหญ่ดำรงตำแหน่งเป็นที่ "สมเด็จพระนิมมิตเทวาธิราช" ซึ่งเป็นเทวาธิบดี มีอำนาจเหนือบรรดาเทพเจ้าทั้งหลายในนิมมานรตีภูมินี้ไว้ในบุญกิริยาวัตถุสูตร* ว่า

*อังคุตตรนิกาย อัฏฐกนิบาต ข้อ ๑๒๖ หน้า ๒๔๕ บาลีฉบับสยามรัฐ

"ดูกร ภิกษุทั้งหลาย บุคคลบางคนในโลกนี้ กระทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยทานอันมีประมาณยิ่ง กระทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยศีลอันมีประมาณยิ่ง แต่ไม่เจริญบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยภาวนาเลย เมื่อเขาผู้นั้นถึงแก่กาลกิริยาตายไปแล้ว เขาย่อมเข้าถึงความเป็นสหายแห่งเทวดาชั้นนิมมานรตีสวรรค์"

"ดูกร ภิกษุทั้งหลาย ก็สมเด็จพระนิมมิตเทวาธิราช จอมเทพในสวรรค์ชั้นนิมมานรตีนั้น พระองค์ได้ทรงกระทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยทานเป็นประมาณยิ่ง ได้ทรงกระทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยศีลเป็นประมาณยิ่ง ฉะนั้นพระองค์จึงทรงเจริญรุ่งเรืองก้าวล่วงเทวดาชั้นนิมมานรตีทั้งหลายโดยฐานะ ๑๐ ประการดังนี้แล"

ชีวิตเรา จะเอา อะไรแน่
ย่อมผันแปร เปลี่ยนจิต และนิสัย
ชั่วอาจดี มีอาจจน วนเวียนไป
เอาอะไร กันได้แน่ แก่ตัวเรา

บ.บุญธรรมมงคล

สวรรค์ชั้นปรนิมมิตวสวัตตีชั้นที่ ๖

อายุเทวดาชั้นปรนิมมิตวสวัตตีในวิตถตสูตร*

ดูกร ภิกษุทั้งหลาย! ๑,๖๐๐ ปีของมนุษย์ เป็นราตรีหนึ่งกับวันหนึ่งของเทวดาชั้นปรนิมมิตวสวัตตี

๓๐ ราตรีโดยราตรีทิพย์นั้น เป็น ๑ เดือน

๑๒ เดือนโดยเดือนทิพย์นั้น เป็น ๑ ปี

๑๖,๐๐๐ ปีโดยปีทิพย์นั้น เป็นประมาณอายุของเทวดาชั้นปรนิมมิตวสวัตตี

ดูกร ภิกษุทั้งหลาย! ข้อที่บุคคลบางคนในโลกนี้ จะเป็นหญิงหรือชายก็ตาม เข้าจำอุโบสถอันประกอบไปด้วยองค์ ๘ ประการแล้ว เมื่อตายไปพึงเข้าถึงความเป็นสหายแห่งเทวดาชั้นปรนิมมิตวสวัตตี นี่เป็นฐานะที่จะมีได้ ดูกร ภิกษุทั้งหลาย! เราหมายเอาความข้อนี้ จึงกล่าวว่า ราชสมบัติของมนุษย์เป็นเหมือนสมบัติของคนกำพร้า เมื่อเปรียบเทียบกับสุขแห่งทิพยสมบัติ ดังนี้

สวรรค์ชั้นนี้ห่างไกลจากสวรรค์ชั้นนิมมานรตีขึ้นไปเบื้องบนประมาณ ๔๒,๐๐๐ โยชน์ ตั้งอยู่ท่ามกลางนภากาศ เป็นที่สถิตอยู่แห่งปวงเทพเจ้าทั้งหลาย ผู้ได้เสวยกามคุณอารมณ์ที่เทวดาองค์

---

*อังคุตตรนิกาย อัฏฐกนิบาต ข้อ ๑๓๒ หน้า ๒๕๖ บาลีฉบับสยามรัฐ

อื่นรู้ความต้องการของตน แล้วเนรมิตให้เป็นที่อยู่อันประเสริฐสุด อุดมไปด้วยสมบัติอันเป็นทิพย์ มีความวิจิตรตระการตายิ่งกว่าสวรรค์ชั้นฟ้าทุกภูมิเพราะเป็นยอดแห่งกามาวจรสวรรค์

สวรรค์ชั้นสุดยอดนี้ จึงมีนามว่า **ปรนิมมิตวสวัตตี** หมายถึง ผู้ได้เสวยกามคุณอารมณ์ที่ทวยเทพอื่นซึ่งรู้ความต้องการของตนแล้วเนรมิตให้ ซึ่งมี **พระปรนิมมิตเทวาธิราช** ทรงเป็นอธิบดี

จัดเป็นเทวโลกชั้นสูงสุดยอดความเป็นไปแห่งโลกสวรรค์ นอกจากจะมีทิพยสมบัติเช่น ปราสาทวิมาน สระโบกขรณี อุทยานอันเป็นทิพย์ซึ่งมีความวิเศษและสวยงามวิจิตรบรรจงยิ่งกว่าสรวงสวรรค์ชั้นอื่นๆ แล้ว ความเป็นอยู่แห่งทวยเทพผู้อุบัติเกิดในโลกสวรรค์แห่งนี้ ก็ยังแบ่งออกเป็น ๒ แดน คือ

๑. **แดนเทวดา** ในเขตแดนอันเป็นที่อยู่แห่งทวยเทพผู้เป็น**สัมมาทิฏฐิ** เทวดานี้ มีเทวาธิราชผู้ยิ่งใหญ่ทรงพระนามว่า **"สมเด็จพระปรนิมมิตเทวาธิราช"** ทรงเป็นเทวาธิบดี ปกครองเทวดาทั้งหลายในปรนิมมิตเทวโลกนี้ ให้ได้รับความชื่นชมยินดี บันเทิงสุขสำราญโดยทั่วหน้ากัน

๒. **แดนมาร** ในเขตแดนอันเป็นที่อยู่หมู่มารผู้เป็น**มิจฉาทิฏฐิ** เทวดานี้ มีมาราธิราชผู้ยิ่งใหญ่ทรงพระนามว่า **"สมเด็จท่านท้าวปรนิมมิตสวัตตีมาราธิราช"** ทรงเป็นพญาเจ้าฟ้าฝ่ายมารปกครอง

มิจฉาเทวดาทั้งหลายในปรนิมมิตเทวโลกนี้ให้ได้รับความชื่นชมยินดีเป็นสุขสำราญโดยทั่วหน้ากัน

ณ เบื้องสวรรค์ชั้นฟ้าอันมีนามว่า **ปรนิมมิตวสวัตตี** นี้มีเขตการปกครองและความเป็นอยู่แห่งทวยเทพ แบ่งเป็นภาคเทวดาสัมมาทิฏฐิฝ่ายหนึ่ง และภาคเทวดามิจฉาทิฏฐิฝ่ายหนึ่ง ซึ่งอยู่กันภาคละแดน มีเขตแดนกั้นระหว่างกลางเป็นแนวเขต

เทวดาทั้ง ๒ ภาคนี้ ต่างฝ่ายก็ต่างอยู่ จะได้ไปมาหาสู่ซึ่งกันและกันนั้นหามิได้ แต่จะอย่างไรก็ตาม เทวดาทุกภาคและทุกผู้ซึ่งอยู่ในเทวโลกชั้นนี้ ต่างก็มีกามาวจรกุศลอันสูงส่งที่ตนได้เคยกระทำไว้แล้วทั้งสิ้น จึงได้มาอุบัติเกิดเป็นเทวดาขั้นสูงสุด ได้รับแต่ความสุขอันแสนจะประณีต สถิตเสวยทิพยสมบัติอยู่ ณ ทิพยสถานวิมานแมนแห่งตน มีความปิติสุขสำราญยิ่งล้นมากกว่าสวรรค์ชั้นอื่นๆ

การเสวยกามารมณ์

ข้อควรจักทราบไว้ในที่นี้ก็คือว่า เทพบุตรเทพธิดาทั้งหลายในแดนสวรรค์ชั้นปรนิมมิตวสวัตตีนี้ ไม่ว่าจะเป็นเทพบุตรหรือเทพธิดาที่อยู่ในภาคไหนก็ตาม เมื่อมีความต้องการใคร่จักเสวยกามคุณอารมณ์ทั้ง ๕ ประการขึ้นแล้ว เทวดาที่เป็นผู้รับใช้ก็จัดการเนรมิตให้ตามความประสงค์ของตน เพราะฉะนั้น เทวดาทั้ง

หลายที่อยู่ในชั้นปรนิมมิตวสวัตตีนี้จึงปรากฏว่าไม่มีคู่ครองเป็นประจำเช่นเดียวกับเทวดาชั้นนิมมานรดี

เมื่อจะกล่าวถึงเรื่องการเสวยกามคุณอารมณ์ของเหล่าเทพบุตรเทพธิดาในโลกสวรรค์ทั้งหลายแล้วก็มีวาทะของพระโบราณาจารย์แสดงไว้ว่า "มนุสสา วิยหิ เต ทฺวย ทฺวยสมา ปตฺติวเสนว เมถุนํ ปฏิเสวนฺติ" ซึ่งแปลเป็นใจความว่า เหล่าเทวดากามาวจรทั้ง ๖ ชั้นนั้นย่อมมีการเสพเมถุนธรรมด้วยอำนาจแห่งการเป็นคู่ๆ กันเช่นเดียวกับเหล่ามนุษย์ทั้งหลายในมนุษย์โลกนี้นั่นเอง

อีกอย่างหนึ่ง

การเสวยกามคุณอารมณ์แห่งเทพบุตรเทพธิดาทั้งหลายในสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกา และในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ประพฤติเป็นไปในทำนองเดียวกับหมู่มนุษย์ทั้งหลาย เทพบุตรเทพธิดาทั้งหลายในสวรรค์ชั้นยามา ประพฤติด้วยการจุมพิตและสัมผัสกอดรัดแห่งกายกันและกัน ก็เป็นอันสำเร็จกิจการเสวยกามคุณอารมณ์

การเสวยกามคุณอารมณ์แห่งเทพบุตรเทพธิดาทั้งหลายในสวรรค์ชั้นดุสิตา เพียงแต่ใช้สัมผัสมือต่อกันก็สำเร็จกิจการเสวยกามคุณอารมณ์ ส่วนเทพบุตรเทพธิดาทั้งหลายในสวรรค์ชั้นนิมมานรตี เพียงแต่สบตาแลดูและยิ้มให้แก่กันและกัน

การเสวยกามคุณอารมณ์แห่งเทพบุตรเทพธิดาทั้งหลายในสวรรค์ชั้นปรนิมมิตวสวัตตีนี้ เพียงใช้สายตาจ้องมองดูซึ่งกันและกันเท่านั้น สมเด็จพระศาสดาจารย์สัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงมีมีพระกรุณาตรัสถึงการที่มนุษย์จักมีโอกาสไปอุบัติเกิดเป็นเทวดา ณ แดนปรนิมมิตวสวัตตีสวรรค์ และการที่มนุษย์จักได้มีโอกาสไปอุบัติเกิดเป็นเทพบุตรสุดประเสริฐ ผู้มียศใหญ่ดำรงตำแหน่งเป็นที่ **"สมเด็จพระปรนิมมิตเทวาธิราช"** ซึ่งเป็นเทวาธิบดีมีอำนาจเหนือบรรดาเทพเจ้าทั้งหลายในปรนิมมิตวสวัตตีนี้ไว้ในบุญกิริยาวัตถุสูตร* ว่า

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุคคลบางคนในโลกนี้ กระทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยทานอันมีประมาณยิ่งกระทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยศีลอันมีประมาณยิ่ง แต่ไม่เจริญบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยภาวนาเลย เมื่อบุคคลผู้นั้นถึงแก่กาลกิริยาตายไปแล้ว เขาย่อมเข้าถึงความเป็นสหายแห่งเทวดาชั้นปรนิมมิตวสวัตตีสวรรค์"

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็สมเด็จพระปรินิมมิตเทวาธิราช จอมเทพในสวรรค์ชั้นปรนิมมิตวสวัตตีนั้น พระองค์ได้ทรงกระทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยทานมีประมาณยิ่ง ซึ่งได้ทรงกระทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยศีลมีประมาณยิ่ง ฉะนั้นพระองค์จึงทรง

---

*อังคุตตรนิกาย อัฏฐกนิบาต ข้อ ๑๒๖ หน้า ๒๔๕ บาลีฉบับสยามรัฐ

เจริญรุ่งเรืองก้าวล่วงกว่าเทวดาชั้นปรนิมมิตวสวัตตีโดยฐานะ ๑๐ ประการ คือ อายุทิพย์ วรรณะทิพย์ สุขทิพย์ ยศทิพย์ อธิปไตยทิพย์ รูปทิพย์ เสียงทิพย์ กลิ่นทิพย์ รสทิพย์ โผฏฐัพพะทิพย์

การให้ทาน จะสมาน ประสานมิตร
ทั่วทุกทิศ สารพัด ตัดปัญหา
การให้ข้าว ให้น้ำ และให้ยา
บัณฑิตว่า เป็นต้นทุน บุญนำพา
ขอเชิญท่าน หันกลับมา หาทานเถิด
จะได้เกิด บนสวรรค์ สุขหรรษา
ทานทุกอย่าง เป็นแนวทาง พระสัมมา
ปวงประชา ให้ทานเถิด เกิดผลดี
ผู้ให้ทาน ภาคภายหน้า ว่าร่ำรวย
ถ้าอยากสวย รักษาศีล สิ้นปัญหา
อยากมากล้น เกิดเป็นคน มีปัญญา
ภาวนา เจริญไว้ ได้ผลดี
อยากมีสุข ต้องเริ่มสร้าง ทางกุศล
เพราะทุกคน นั้นจากไป ในเมืองผี
ขาดกุศล ผลบุญ คุณความดี
เราจะมี ความทุกข์ล้น จนวันตาย

บ.บุญธรรมมงคล

พรหมโลก*

มนุษย์ผู้มีความเพียรแก่กล้าเจริญสมถกรรมฐานจนได้รูปฌาน เมื่อเขาสิ้นชีวิตตายไปจากมนุษยโลกนี้ ก็จะถูกกุศลกรรมตอบสนองไปอุบัติในพรหมโลก สถิตอยู่ ณ รูปพรหม ตามอำนาจของฌานที่ตนได้บรรลุไปเป็นพรหม ล้วนแต่บุรุษเพศทั้งสิ้น

วิถีชีวิตแห่งพรหมไม่ต้องกิน ไม่ต้องบริโภคเหมือนผู้ที่เกิดในภพภูมิอื่น ด้วยว่าบรรดาพระพรหมทั้งหลาย เอิบอิ่มไปด้วยฌานสมาบัติเป็นอาหาร ฉะนั้นการที่จะต้องวุ่นวายหาข้าวปลา

---

*มัชฌิมนิกา มูลปัณณาสก์ ข้อ ๓๒๑ หน้า ๓๒๓ บาลีฉบับสยามรัฐ

อาหารและน้ำมาบริโภคเหมือนมนุษย์เรานี้ไม่มี การเสวยอาหารทิพย์เป็นประจำ เช่นเทวดาทั้งหลาย ทั้ง ๖ ชั้นก็ไม่มี การอุจจาระปัสสาวะมีกลิ่นเหม็นร้ายแรงต่างๆ อย่างมนุษยโลกเรานี้ในพรหมโลกย่อมไม่มีเลย

อนึ่ง สรีระกายและหน้าตาแห่งบรรดาพระพรหมทั้งหลายย่อมมีรูปสัณฐานกลมเกลี้ยงสวยงามนัก มีรัศมีออกจากตัวเรื่อเรืองเลื่อมประภัสสรรุ่งเรืองยิ่งนัก ณ บัดนี้จักกล่าวถึงรูปภูมิพรหมโลกอันเป็นที่สถิตอยู่แห่งรูปพรหมทั้งปวง ตั้งแต่รูปภูมิพรหมโลกชั้นต้น จนถึงรูปภูมิพรหมโลกชั้นสูงสุด

ปฐมฌานภูมิ

สูงขึ้นไปบนฟ้า ต่อสวรรค์ชั้น ปรนิมมิตวสวัตดี นับได้ ๕,๕๐๘,๐๐๐ โยชน์ เป็นที่ตั้งอยู่แห่งพรหมโลกปฐมฌาน พรหมโลกชั้น **ปฐมฌาน** นี้เป็นพรหมโลกที่ตั้งอยู่ท่ามกลางนภากาศเป็นที่สถิตอยู่แห่งพระพรหมทั้ง ๓ ชั้น

๑. **พรหมปาริสัชชา** พระพรหมที่สถิตอยู่ชั้นนี้เป็นพระพรหมชั้นต่ำ ไม่มีอำนาจอะไรพิเศษ มีฐานะเป็นเพียงบริวารของเหล่าท้าวมหาพรหม ซึ่งสถิตอยู่ชั้นมหาพรหม ดังนั้น พรหมชั้นนี้จึงถูกขนานนามว่า **พรหมปาริสัชชา** หมายถึง ภูมิที่สถิตอยู่ของพระพรหมผู้เป็นบริษัทบริวารของท้าวมหาพรหม

๒. **พรหมปุโรหิตา** พระพรหมที่สถิตอยู่ชั้นนี้ มีฐานะประเสริฐกว่าเหล่าพระพรหมชั้นแรกเพราะเป็นปุโรหิต มีฐานะเป็นผู้นำในกิจการของเหล่าท้าวมหาพรหมซึ่งสถิตอยู่ในชั้นมหาพรหม ดังนั้นพรหมชั้นนี้จึงถูกขนานนามว่า **พรหมปุโรหิต** หมายถึง ภูมิเป็นที่สถิตอยู่ของพระพรหมผู้มีฐานะเป็นปุโรหิตของเหล่าท้าวมหาพรหม

๓. **มหาพรหม** พระพรหมซึ่งสถิตอยู่ชั้นนี้ ย่อมมีฐานะเป็นพระพรหมผู้ยิ่งใหญ่กว่าพรหมปาริสัชชาและพรหมปุโรหิตนั่นเอง ฉะนั้นพรหมชั้นนี้จึงถูกขนานนามว่า **มหาพรหม** หมายถึงภูมิเป็นที่สถิตอยู่ของพระพรหมผู้ยิ่งใหญ่

พรหมทั้ง ๓ ชั้น อันเรียกรวมกันว่าเป็น **ปฐมฌาน** นี้ ตั้งอยู่ ณ พื้นที่ระดับเดียวกัน แต่แบ่งเขตออกเป็น ๓ เขต เป็นที่สถิตอยู่แห่งพระพรหมผู้สำเร็จปฐมฌานแต่ละประเภท เป็นกฎตายตัวว่า

- **พรหมปาริสัชชา** เป็นเขตที่อุบัติเกิดและสถิตอยู่ของพวกพระพรหมผู้ได้สำเร็จปฐมฌานขั้นปริตตะ คือ ชั้นสามัญ
- **พรหมปุโรหิต** เป็นเขตที่อุบัติเกิดและสถิตอยู่ของพวกพระพรหมผู้ได้สำเร็จปฐมฌานขั้นมัชฌิมะ คือ ขั้นปานกลาง
- **มหาพรหม** เป็นเขตที่อุบัติเกิดและสถิตอยู่ของพวกพระพรหมผู้ได้สำเร็จปฐมฌานขั้นประณีต คือ ขั้นสูง

ทุติยฌานภูมิ

สูงขึ้นไป ต่อจากพรหมโลกขั้นปฐมฌานขึ้นไปอีก นับได้ ๕,๕๐๘,๐๐๐ โยชน์ เป็นที่ตั้งอยู่แห่งพรหมโลกชั้น **ทุติยฌาน** พรหมโลกชั้นทุติยฌานนี้ ตั้งอยู่ท่ามกลางนภากาศ เป็นที่สถิตอยู่แห่งพวกพระพรหมรวม ๓ ชั้นด้วยกันคือ

๑. **ปริตตาภา** พระพรหมเหล่านี้สถิตอยู่ ณ พรหมชั้นนี้ เป็นพระพรหมที่มีรัศมีสามัญ มีรัศมีรุ่งเรืองน้อยกว่าพระพรหมที่มีศักดิ์สูงกว่าตน ฉะนั้นพรหมชั้นนี้จึงถูกขนานนามว่า **ปริตตาภา** หมายถึง ภูมิเป็นที่สถิตอยู่ของพวกพระพรหมผู้มีรัศมีน้อย

๒. **อัปปมาณาภา** พระพรหมพวกที่สถิตอยู่ชั้นนี้ เป็นพระพรหมที่มีรัศมีมากมายประมาณมิได้ ฉะนั้น พรหมชั้นนี้จึงถูกขนานนามว่า **อัปมาณาภา** หมายถึง เป็นที่สถิตอยู่ของพวกพระพรหมผู้มีรัศมีรุ่งเรืองหาประมาณมิได้

๓. **อาภัสสรา** พระพรหมพวกที่สถิตอยู่ชั้นนี้ เป็นพระพรหมที่มีประกายรุ่งโรจน์แห่งรัศมีนานาแสง ดุจฟ้าแลบที่อยู่แปลบปลาบตลอดกาล มีความยินดีในฌานของตนอย่างเต็มที่ อิ่มด้วยปีติสุขอยู่เสมอ จิตใจของพระพรหมเหล่านี้ มีความผ่องใสยิ่งนัก ฉะนั้นพรหมชั้นนี้จึงถูกขนานนามว่า **อาภัสสรา** หมายถึง ภูมิเป็นที่สถิตอยู่ของพวกพระพรหมผู้มีประกายรุ่งโรจน์แห่งรัศมีนานาแสง

ตติยฌานภูมิ

สูงขึ้นไปจากพรหมโลกชั้นทุติยฌานภูมิ นับได้ ๕,๕๐๘,๐๐๐ โยชน์ ปรากฏว่าเป็นที่ตั้งอยู่แห่งพรหมโลกชั้น **ตติยฌาน** พรหมโลกชั้นตติยฌานนี้เป็นพรหมโลกที่ตั้งอยู่ท่ามกลางนภากาศ เป็นที่สถิตอยู่แห่งปวงพระพรหมรวม ๓ ชั้นด้วยกันคือ

๑. **ปริตตสุภา** พระพรหมทั้งหลายที่สถิตอยู่ชั้นนี้ เป็นพระพรหมที่มีความสง่าสวยงามแห่งรัศมีเป็นส่วนน้อย น้อยกว่าบรรดาพระพรหมที่สถิตอยู่โดยมีฐานะสูงกว่าตน คือ พระพรหมทั้งหลายในอัปปมาณสุภา และสุภกิณหา ฉะนั้นพรหมชั้นนี้จึงถูกขนานนามว่า **ปริตตสุภา** หมายถึง ภูมิเป็นที่สถิตอยู่ของพระพรหมผู้มีความสง่าสวยงามแห่งรัศมีเป็นส่วนน้อย

๒. **อัปปมาณสุภา** พระพรหมทั้งหลายที่สถิตอยู่ชั้นนี้ เป็นพระพรหมที่มีความสง่างามแห่งรัศมีมากมายไม่มีประมาณ ฉะนั้นพรหมชั้นนี้จึงถูกขนานนามว่า **อัปปมาณสุภา** หมายถึง ภูมิเป็นที่สถิตอยู่ของพระพรหมผู้มีความสง่างามแห่งรัศมีมากมายไม่มีประมาณ

๓. **สุภกิณหา** พระพรหมทั้งหลายที่สถิตอยู่ชั้นนี้ เป็นพระพรหมที่มีความสง่าสวยงามแห่งรัศมีตลอดไปทั่วสรีระกาย หมายความว่า รัศมีที่สวยงามของพวกพระพรหมเหล่านี้มีลักษณาการคล้ายกับรัศมีแห่งพระจันทรมณฑล คือแสงสว่างแห่งรัศมีนั้น รวม

กันอยู่เป็นวงกลมไม่กระจัดกระจายออกไปจากกัน ฉะนั้นพรหมชั้นนี้จึงถูกขนานนามว่า **สุภกิณหา** หมายถึง ภูมิเป็นที่สถิตอยู่ของพระพรหมผู้มีความสง่าสวยงามแห่งรัศมีที่ออกอยู่ตลอดเวลาทั่วสรีระกาย

จตุตถฌานภูมิ

สูงขึ้นไปจากพรหมโลกชั้นตติยฌาน นับได้ ๕,๕๐๘,๐๐๐ โยชน์ เป็นที่ตั้งอยู่แห่งพรหมโลกชั้น **จตุตถฌาน** พรหมโลกชั้นจตุตถฌานนี้เป็นพรหมโลกที่ตั้งอยู่ท่ามกลางนภากาศ เป็นที่สถิตอยู่แห่งปวงพระพรหม รวม ๒ ชั้นด้วยกัน คือ

๑. **เวหัปผลา** พระพรหมทั้งหลายที่สถิตอยู่ชั้นนี้ เป็นพระพรหมที่เสวยผลอย่างไพบูลย์ คือ ได้รับผลแห่งฌานกุศลได้อย่างเต็มที่ ทั้งนี้ก็เพราะว่า เมื่อถึงคราวที่โลกถูกทำลายด้วยไฟนั้น ปฐมฌานทั้ง ๓ ก็ถูกทำลายลงด้วย เมื่อถึงคราวที่โลกถูกทำลายด้วยน้ำนั้น ปฐมฌาน ๓ และทุติยฌาน ๓ รวมเป็น ๖ ภูมินี้ก็ถูกทำลายลงด้วย เมื่อถึงคราวที่โลกถูกทำลายด้วยลมนั้น ปฐมฌาน ๓ ทุติยฌาน ๓ และตติยฌาน ๓ รวมเป็น ๘ ภูมินั้น ก็ถูกทำลายลงด้วย เหลือแต่พรหมที่สถิตอยู่ในชั้นเวหัปผลานี้เท่านั้น

๒. **อสัญญสัตตา** พระพรหมทั้งหลายที่สถิตอยู่ชั้นนี้ เป็นพระพรหมที่ไม่มีสัญญา โดยเป็นพระพรหมที่มีแต่รูปขันธ์ ไม่มี

นามขันธ์ที่เป็นสัญญา การที่จะเป็นเช่นนี้ ก็เพราะค่าที่ตนอุบัติขึ้นด้วยอำนาจแห่งสัญญาวิราคภาวนา สถิตอยู่ในอสัญญสัตตาพรหมโลกนี้โดยมีแต่รูป ไม่มีนาม คือ เจตสิก เสวยสุขอันประณีตยิ่งนักหนา ฉะนั้น พรหมชั้นนี้จึงถูกขนานนามว่าอสัญสัตตา หมายถึง ภูมิเป็นที่สถิตของพระพรหมผู้ไม่มีสัญญา

สุทธาวาสภูมิ ๕

ที่เรียกว่า **"สุทธาวาส"** นี้เป็นพรหมโลกชั้นพิเศษบริสุทธิ์ โดยเป็นที่สถิตอยู่แห่งพระพรหมอนาคามีและองค์พระอรหันต์ทั้งหลาย ซึ่งเคยเป็นพระอนาคามีมาก่อนแล้วเท่านั้น ส่วนบุคคลจำพวกอื่นจะไม่มีโอกาสไปอุบัติเกิดและสถิตอยู่ในภูมิพรหมโลกชั้นสุทธาวาสนี้ มีอยู่ ๕ ชั้นด้วยกัน ตั้งอยู่ท่ามกลางนภากาศ และตั้งอยู่เป็นชั้นๆ ขึ้นไป ตามลำดับชั้น คือ

๑. **อวิหาสุทธาวาส** สูงขึ้นไปจากพรหมโลกชั้นจตุตถฌานนับได้ ๕,๕๐๘,๐๐๐ โยชน์ เป็นที่ตั้งอยู่แห่งสุทธาวาสพรหมชั้นที่ ๑ ซึ่งมีนามว่า **อวิหา** ตั้งอยู่ท่ามกลางนภากาศ เป็นที่สถิตอยู่แห่งพระพรหม**อนาคามีทั้งหลาย ผู้ไม่มีความเสื่อมคลายในสมาบัติของตน** ฉะนั้น เป็นที่สถิตอยู่ของพระพรหมอนาคามี ผู้ไม่มีความเสื่อมคลายในอริยสมาบัติ

๒. อตัปปาสุทธาวาส สูงขึ้นไปจากพรหมโลกชั้นอวิหาสุทธาวาส ขึ้นไปนับได้ ๕,๕๐๘,๐๐๐ โยชน์ เป็นที่ตั้งอยู่แห่งสุทธาวาสพรหมชั้นที่ ๒ ซึ่งมีนามว่า **อตัปปา** ตั้งอยู่ท่ามกลางนภากาศ เป็นที่สถิตอยู่แห่งพระพรหม**อนาคามีทั้งหลาย ผู้ไม่มีความเดือดร้อนใจ** ฉะนั้น พระพรหมชั้นนี้จึงถูกขนานนามว่า อตัปปา ภูมิเป็นที่สถิตอยู่ของพระพรหมผู้ไม่มีความเดือดร้อนใจ

๓. สุทัสสาสุทธาวาส สูงขึ้นไปจากพรหมโลกชั้นอตัปปาสุทธาวาส ขึ้นไปนับได้ **๕,๕๐๘,๐๐๐** โยชน์ เป็นที่ตั้งอยู่แห่งสุทธาวาสพรหมชั้นที่ ๓ ซึ่งมีนามว่า **สุทัสสา** ตั้งอยู่ท่ามกลางนภากาศ เป็นที่สถิตอยู่แห่งพระพรหมอนาคามีทั้งหลาย **ผู้ทรงไว้ซึ่งความเห็นอันแจ่มใส** ฉะนั้น พรหมชั้นนี้จึงถูกขนานนามว่า **สุทัสสา** ภูมิเป็นที่สถิตอยู่ของพระพรหมผู้ทรงไว้ซึ่งความเห็นอันแจ่มใส

๔. สุทัสสีสุทธาวาส สูงขึ้นไปจากพรหมโลกชั้นสุทัสสาสุทธาวาส ขึ้นไปนับได้ ๕,๕๐๘,๐๐๐ โยชน์ เป็นที่ตั้งอยู่แห่งสุทธาวาสพรหมชั้นที่ ๔ ซึ่งมีนามว่า **สุทัศสี** ตั้งอยู่ท่ามกลางนภากาศ เป็นที่สถิตอยู่แห่งพระพรหมอนาคามีทั้งหลาย **ผู้ทรงไว้ซึ่งความเห็นอันชัดเจนแจ่มใส** มากที่สุด

๕. อกนิฏฐสุทธาวาส สูงขึ้นไปจากพรหมโลกชั้นสุทัสสีสุทธาวาส ขึ้นไปนับได้ ๕,๕๐๘,๐๐๐ โยชน์ เป็นที่ตั้งอยู่แห่ง

สุทธาวาสพรหมชั้นที่ ๕ ซึ่งมีนามว่า **อกนิฏฐ** ซึ่งเป็นพรหมชั้นสุทธาวาสชั้นสูงสุด เป็นที่สถิตอยู่แห่งพระพรหมอนาคามีทั้งหลายผู้ทรงไว้ซึ่งพรหมสมาบัติและความสุขอันวิเศษยิ่ง ฉะนั้น พรหมชั้นนี้จึงถูกขนานนามว่า **อกนิฏฐ** หมายถึง ภูมิเป็นที่สถิตอยู่ของปวงพระพรหมผู้ทรงไว้ซึ่งพรหมสมาบัติและความสุขอันวิเศษเหนือกว่าเทพและพรหมทั้งปวง

อรูปพรหม ๔

อรูปาวจรกุศลกรรมซึ่งเป็นกุศลชั้นสูงสุดแห่งโลกิยะนี้เป็นกรรมที่มีอำนาจ มีผลเป็นความสุขอันประณีตสูงสุด ให้บังเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้เข้าถึงอรูปฌาน

ถามว่า ทำอย่างไรจึงจักสำเร็จเป็นอรูปาวจรกุศลกรรมนี้? ตอบว่า ให้ทำสมถกรรมฐาน ต้องมีใจอาจหาญแกร่งกล้าเจริญสมถกรรมฐานถึงขั้นสูงเท่านั้น จึงจักมีโอกาสได้โลกิยะกุศลกรรมขั้นสูงนี้

สมถกรรมฐานชั้นสูง

ผู้พยายามเจริญสมถกรรมฐานจนได้บรรลุ **จตุตถฌาน** อันเป็นรูปฌานชั้นสูงสุด หากมีใจผ่องแผ้วปรารถนาใคร่จักบรรลุ **อรูปฌาน** ให้กระทำรูปฌานชั้นสูงสุดนั้นให้เกิด จนชำนาญใน

วสีภาวะ เช่นเดียวกับการปฏิบัติของปฐมฌานลาภีบุคคล คือบุคคลที่ได้บรรลุปฐมฌานแล้ว มีการปฏิบัติเพื่อให้ทุติยฌานเกิดขึ้นนั่นเอง จักต่างกันก็แต่เพียงว่าก่อนที่จะเริ่มฝึกหัดวสีภาวะเพื่อบรรลุอรูปฌาน อันเป็นการเจริญสมถกรรมฐานขั้นสูงนี้ ฌานลาภีบุคคลทั้งหลายย่อมแบ่งออกเป็น ๒ ฝ่าย และมีความเห็นแตกต่างกันออกไปดังนี้ คือ

๑. **ความเห็นของฌานลาภีบุคคลฝ่ายหนึ่ง** มีความเห็นโดยทั่วๆ ไป ในเวลาที่ว่างจากพระพุทธศาสนา ไม่มีสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จมาอุบัติตรัสรู้ในโลกนี้นั้น ท่านผู้เจริญสมถกรรมฐานโดยใช้กสิณทั้งหลาย มีปฐวีกสิณเป็นต้น จนได้บรรลุรูปฌานชั้นสูงสุด

เมื่อถึงกลียุคที่มนุษย์ทำการประหัตประหารซึ่งกันและกันก็ดี ถูกโรคภัยต่างๆ มาเบียดเบียนบีฑาก็ดี เกิดความหิวกระหายอยู่เป็นนิจก็ดี มีความกำหนัดรักใคร่กันให้วุ่นวายชุลมุนก็ดี ล้วนสืบเนื่องมาจาก รูปกาย เป็นมูลเหตุทั้งสิ้น ถ้ารูปกายไม่มี อกุศลเหล่านี้ก็ไม่มี

"รูปกายอันเป็นตัวเหตุให้วุ่นวายนี้ เกิดจากโลหิตเลือดเนื้อของชนกชนนีผู้ให้กำเนิด อันเป็นของไม่สะอาด ตราบใดที่ยังมีกายนี้อยู่ ก็ย่อมจะต้องมีความทุกข์เดือดร้อนอยู่ร่ำไป จึงมีความคิดว่า เราพึงเจริญฌานให้สูงยิ่งขึ้น เพื่อจักได้ไปเกิดอยู่ใน "อรูปภูมิ"

ภูมิมีแต่จิตใจอย่างเดียว ความทุกข์ ความเดือดร้อนต่างๆ อันเกิดจากร่างกาย ย่อมจะถูกระงับดับไปหมดสิ้น ความสุขอย่างยิ่งก็จักพลันบังเกิดมีแก่เราอย่างแน่นอน"

เมื่อเกิดปัญญามีความเห็นเป็นไปในทำนองนี้แล้ว จิตใจก็เกิดความเบื่อหน่ายในร่างกาย มีแต่ความปรารถนาที่จักได้อุบัติเกิดในอรูปภูมิเป็นกำลัง จึงคิดตั้งใจที่จะเจริญสมถกรรมฐานขั้นสูงเพื่อให้สำเร็จเป็นอรูปาวจรกุศลต่อไป

๒. ความเห็นของฌานลาภีบุคคลอีกฝ่ายหนึ่ง เป็นความเห็นในเวลาที่พระพุทธศาสนาปรากฏมีขึ้นแล้วในโลก ในเวลาที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จมาอุบัติตรัสรู้ในโลกแล้ว บรรดาพระพุทธสาวกผู้บำเพ็ญสมถกรรมฐานจนสำเร็จเป็นฌานลาภีบุคคลได้บรรลุรูปฌานนั้น ท่านหาได้พิจารณาเห็นโทษใน **กรัชกาย** ดังกล่าวมาแต่ประการใดไม่ เป็นแต่เพียงมีความเห็นว่า

"สมาธิชั้นสูงสุด คือ **จตุตถฌานที่ได้บรรลุแล้ว มีความวิเศษสู้สมาธิที่เกิดจากอรูปฌานไม่ได้ เพราะสมาธิที่เกิดจากอรูปฌานนั้น มีกำลังมั่นคงกล้าแข็งและประณีตกว่าสมาธิที่เกิดจากรูปฌาน และยังอภิญญาให้เกิดขึ้นได้** หากว่าได้มีโอกาสเจริญ**วิปัสสนากรรมฐานได้สำเร็จเป็นพระอนาคามี** หรือได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์ในวันใด สมาธิอันเกิดแต่อรูปฌานนั้นก็ยังจะช่วยให้ตนสามารถที่จักเข้านิโรธสมาบัติ อันเป็นสันติสุข"

เมื่อมีความเห็นในทำนองนี้แล้ว ก็ละความพอใจใน**จตุตถฌาน**ที่ตนได้แล้ว เกิดความพอใจใคร่จักได้บรรลุ**อรูปฌาน** จึงคิดตั้งใจที่จะเจริญสมถกรรมฐานขั้นสูง เพื่อให้สำเร็จเป็นอรูปวจรกุศลกรรมต่อไป ในสมัยที่โลกว่างเว้นจากพระพุทธศาสนาก็ดี หรือจะเป็นฝ่ายฌานลาภีบุคคล ในสมัยที่โลกมีพระพุทธศาสนาเช่นในปัจจุบันนี้ก็ดี ต่างฝ่ายต่างมีความเห็นอันสำคัญที่ตรงกันนั่นคือ **ล้วนแต่ปรารถนาที่จักได้บรรลุ "อรูปฌาน"** ด้วยกัน

ฉะนั้น ท่านผู้ใดบรรลุรูปฌานชั้นสูงสุด ซึ่งปรารถนาจักได้บรรลุอรูปฌานทั้งหลาย จึงปฏิบัติจนมีความชำนาญในวสีภาวะแล้วจึงออกจากรูปฌานขั้นสูงสุด คือ **จตุตถฌาน** และเริ่มเจริญสมถกรรมฐานชั้นสูงโดยถืออากาสบัญญัติซึ่งไม่มีที่สิ้นสุดเป็นอารมณ์ พร้อมกับบริกรรมภาวนาในใจว่า "อากาโส อนันโต อากาโส อนันโต" ภาวนาอยู่อย่างนี้เรื่อยไป

การเจริญสมถกรรมฐานขั้นสูงของท่าน ย่อมจะถึงความก้าวหน้าไปโดยลำดับ ในที่สุดท่านก็จักได้บรรลุ**อรูปฌานที่ ๑ คือ อากาสานัญจายตนฌาน** บัดนี้ท่านผู้นั้นได้ประกอบกุศลกรรมอันยิ่งใหญ่สำเร็จเป็นอรูปาวจรกุศลกรรมได้เป็นขั้นที่ ๑

ครั้นได้บรรลุอากาสานัญจายตนฌานแล้ว ในขั้นแรกท่านย่อมปฏิบัติในวสีภาวะที่เกี่ยวกับอากาสานัญจายตนฌานนั้นเสียก่อน หลังจากมีความชำนาญดีเป็นพิเศษ ชั้นต่อไป

คือเมื่อออกจาก**อากาสานัญจายตนฌาน**แล้ว จึงใคร่ครวญพิจารณาความไม่ดีแท้แห่งอากาสานัญจายตนฌานนั้นว่า "อากาสานัญจายตนฌานนี้ เป็นฌานที่ใกล้กับรูปฌานยิ่งนัก หากขาดการเจริญฌานนี้อยู่เสมอๆ เวลาใดแล้ว เวลานั้นฌานนี้ก็อาจจะเสื่อมเลือนหายไปจากใจ และทำให้สมาธิลดระดับลงไปตั้งอยู่ในรูปฌานตามเดิมได้ อีกทั้งสมาธิที่เกิดจากฌานนี้ก็ยังหยาบกว่าสมาธิที่เกิดจาก**วิญญาณัญจายตนฌาน**"

ใจก็เกิดการฝักใฝ่ใน**วิญญาณัญจายตนฌาน** จึงถือกำหนดเอาวิญญาณอันไม่มีที่สิ้นสุดเป็นอารมณ์ เฝ้าบริกรรมภาวนาอยู่ภายในใจ โดยนัยว่า "วิญญาณํ อนนฺตํ...วิญญาณํ อนนฺตํ" ภาวนาอยู่อย่างนี้เรื่อยไป

การเจริญสมถกรรมฐานขั้นสูงของท่านย่อมจะถึงความก้าวหน้าไปโดยลำดับ ในที่สุดท่านก็จักได้บรรลุ**อรูปฌานที่ ๒** ซึ่งมีชื่อว่า **วิญญาณัญจายตนฌาน** เมื่อวิญญาณัญจายตนฌานเกิดขึ้นหมายความว่า บัดนี้ท่านผู้นั้นได้สำเร็จเป็นอรูปาวจรกุศลกรรมได้เป็นขั้นที่ ๒

ครั้นได้บรรลุวิญญาณัญจายตนฌานแล้ว พิจารณาจนเป็นวสีภาวะแล้ว จึงเข้า **วิญญาณัญจายตนฌาน** ครั้นออกจากวิญญาณัญจายตนฌานแล้ว ใคร่ครวญพิจารณาความไม่ดีแท้แห่งวิญญาณัญจายตนฌานนั้นว่า

"วิญญาณัญจายตนฌานนี้ ยังเป็นอรูปฌานที่ใกล้กับ**อากาสานัญจายตนฌาน** ยิ่งนัก ยังไม่ดีแท้ ยังไม่มั่นคงนัก หากขาดการเจริญฌานนี้อยู่เสมอๆ ในเวลาใดแล้ว เวลานั้นฌานนี้ก็อาจจะเสื่อมเลือนหายไปจากใจได้ และทำให้สมาธิลดระดับลง ไปตั้งอยู่ในอากาสานัญจายตนฌานอีกตามเดิม ทั้งสมาธิที่เกิดจากฌานนี้ก็ยังหยาบกว่าสมาธิที่เกิดจาก**อากิญจัญญายตนฌาน**"

เมื่อใคร่ครวญพิจารณาเห็นเป็นไปเช่นนี้แล้ว ไม่มีความพอใจในวิญญาณัญจายตนฌานที่ตนได้ มีการฝึกใฝ่สนใจใน**อากิญจัญญายตนฌาน** ยึดเอานัตถิภาวะบัญญัติมาเป็นอารมณ์เฝ้าบริกรรมภาวนาอยู่ภายในใจ โดยนัยว่า "นัตฺถิ กิญฺจิ...นัตฺถิ กิญฺจิ" ภาวนาอยู่อย่างนี้เรื่อยไป

การเจริญสมถกรรมฐานชั้นสูงของท่านย่อมจะถึงความก้าวหน้าไปโดยลำดับ ในที่สุดท่านก็จักได้บรรลุ**อรูปฌานที่** ๓ มีชื่อว่า **อากิญจัญญายตนฌาน** เมื่ออากิญจัญญายตนฌาน บังเกิดขึ้นในสันดานเช่นนี้แล้ว ก็ย่อมหมายถึงว่า ท่านผู้นั้นได้สำเร็จเป็นอรูปาวจรกุศลได้เป็นขั้นที่ ๓

ครั้นได้บรรลุอากิญจัญญายตนฌานแล้ว ปรารถนาจักได้สำเร็จอรูปฌานชั้นสูงสุด คือ **เนวสัญญานาสัญญายตนฌาน** ในขั้นแรกก็ย่อมปฏิบัติเช่นเดียวกับฌานก่อนๆ ที่ผ่านมา หลังจากมีความชำนาญในวสีภาวะดีแล้ว ต่อจากนั้น จึงเข้า**อากิญจัญญาย**

ตนฌาน เมื่อออกจากอากิญจัญญายตนฌานแล้ว ใคร่ครวญพิจารณาความยังไม่ดีแท้แห่งอากิญจัญญายตนฌานนั้นว่า

"**อากิญจัญญายตนฌานนี้** ยังไม่ดีแท้ ยังเป็นฌานที่ใกล้กับวิญญาณัญจายตนฌานอันเป็นข้าศึกแก่กันอยู่ หากขาดการเข้าฌานนี้อยู่เสมอๆ ในเวลาใดแล้ว ฌานนี้อาจจะเสื่อมเลือนหายไปจากใจได้ และทำให้สมาธิลดระดับลง ไปตั้งอยู่ในวิญญาณัญจายตนฌานอีกตามเดิม ทั้งสมาธิที่เกิดจากฌานนี้ก็ยังหยาบ ไม่ประณีต ซ้ำความสงบนั้นเล่าก็ยังไม่สงบเท่ากับความสงบที่มีอยู่ใน**เนวสัญญานาสัญญายตนฌาน** ซึ่งเป็นสภาวะที่ประณีต สุขุมยิ่งนัก เมื่อใคร่ครวญพิจารณาเห็นเช่นนี้แล้ว จึงไม่มีความพอใจอยู่เพียงแต่อากิญจัญญายตนฌานที่ตนได้ เฝ้าแต่บริกรรมภาวนาอยู่ภายในใจโดยนัยว่า "เอตํ สนฺตํ เอตํ ปณีตํ...เอตํ สนฺตํ เอตํ ปณีตํ" ภาวนาอยู่อย่างนี้เรื่อยๆ

การเจริญสมถกรรมฐานขั้นสูงของท่าน ในที่สุดท่านก็จักได้บรรลุ**อรูปฌานที่ ๔** มีชื่อว่า **เนวสัญญานา-สัญญายตนฌาน** เมื่อเนวสัญญานาสัญญายตนฌาน อันเป็นอรูปฌานชั้นสูงสุด ก็ย่อมหมายถึงว่า บัดนี้ ท่านผู้ใจกล้าหาญได้เจริญสมถกรรมฐานมาตั้งแต่ต้นจนกระทั่งถึงยอดสมถกรรมฐานนี้แล้ว ถือว่าท่านได้สำเร็จอรูปาวจรกุศลได้เป็นขั้นที่ ๔ ซึ่งเป็นขั้นสุดยอดแห่งอรูปฌานสมาบัติ

อานิสงส์แห่งอรูปาวจร

เมื่อโยคีบุคคลบำเพ็ญตบะจนได้อรูปฌานชั้นสูง พึงทราบได้ว่าผู้บำเพ็ญสมถกรรมฐานขั้นสูงได้บรรลุเช่นนี้แล้ว อานิสงส์นั้นจักอำนวยความวิเศษพิสดาร และความสุขสถาพรอันประณีตละเอียดอ่อนให้เกิดขึ้นแก่ฌานลาภีบุคคลผู้เป็นเจ้าของฌานทั้งในชาตินี้และชาติหน้า อานิสงส์แห่งฌานสมาบัติชั้นสูง คือ เนวสัญญานาสัญญายตนฌาน จักอำนวยผลสำเร็จทำให้บุคคลผู้นั้น ผู้ได้อภิญญาญาณ นั่นคือ **วิเสสโต ชานาตีติ = อภิญญา ปัญญาใดย่อมสามารถรู้ในอารมณ์ต่างๆ ได้เป็นพิเศษ ปัญญานั้นชื่อว่าอภิญญา** คือ ปัญญาที่เกิดขึ้นพร้อมกับฌานชั้นสูงสุด ซึ่งเป็นปัญญาที่น่าอัศจรรย์ สืบเนื่องมาจากการที่มีสมาธิดีเยี่ยม เป็นสมาธิอันมีพลังเข้มแก่กล้าเป็นที่สุด ปัญญานี้เรียกชื่อว่า **อภิญญา** ซึ่งอภิญญาอันประเสริฐนี้ย่อมจะเกิดขึ้นได้เฉพาะแก่ฌานลาภีบุคคลประเภทเดียว คือ ฌานลาภีบุคคลผู้เจริญสมถกรรมฐานล้วนๆ โดยใช้กสิณเพ่งเป็นอารมณ์เท่านั้น

อภิญญาญาณ มี ๒ ประเภทคือ อภิญญาฝ่ายโลกียะ ๑ โลกุตตรอภิญญา ๑

ในที่นี้ จักกล่าวต่อเพียงโลกียอภิญญา เพราะว่าท่านผู้เจริญสมถกรรมฐานล้วนๆ จนได้ผลสำเร็จเป็นอภิญญานี้นั้น ท่านจักสามารถบรรลุได้ก็**เพียงเฉพาะโลกียอภิญญา**เท่านั้นเอง ไม่สามารถ

จักบรรลุถึงโลกุตตรอภิญญาได้ เพราะตนยังไม่ได้เจริญวิปัสสนากรรมฐาน จึงเดินไม่ถึงซึ่งพระโลกุตตรธรรม

โลกีอภิญญา ๕

๑. **อิทธิวิธี** คือการแสดงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ต่างๆ

๒. **ทิพยโสต** คือความเป็นผู้มีหูทิพย์

๓. **ปรจิตตวิชาน** คือความเป็นผู้รู้จิตใจของผู้อื่นและสัตว์อื่นได้

๔. **ปุพเพนิวาสานุสติ** คือการระลึกรู้ชาติของตนและผู้อื่นได้

๕. **ทิพยจักขุ** คือความเป็นผู้มีตาทิพย์

อานิสงส์แห่งอรูปาวจรกุศลกรรมย่อมอำนวยผล ชักนำให้ฌานลาภีบุคคลได้สำเร็จอภิญญา มีความรู้พิเศษเหนือมนุษย์ธรรมดาสามัญ พบเห็นมีในปัจจุบันชาตินี้ บุคคลผู้บรรลุฌานสมาบัติเบื้องสูง จะพานพบได้ก็แต่เฉพาะบุคคลผู้เลื่อมใสศรัทธา มุ่งที่จะไปบังเกิดในพรหมโลก หากจะมุ่งหวังความหลุดพ้นจากวัฏสงสาร ก็ต้องปฏิบัติตามแนวอริยมรรคจนบรรลุเป็นพระอริยบุคคล ซึ่งมีปรากฏเฉพาะในพระพุทธศาสนาเท่านั้น

รายชื่อผู้ร่วมพิมพ์หนังสือบันไดไปสวรรค์ จำนวน ๓ ทุน

หลวงพ่อดลใจ ทนตจิตฺตเถระ

รายชื่อผู้ร่วมพิมพ์หนังสือบันไดไปสวรรค์ จำนวน ๕ ทุน

คุณเสาวลักษณ์ งามขำ คุณสมบูรณ์ วงษ์สุข คุณบุญศิริ จั่นเพ็ชร์
คุณประ ทักเปรม

รายชื่อผู้ร่วมพิมพ์หนังสือบันไดไปสวรรค์ จำนวน ๔ ทุน

คุณดารุณี ศิริพัฒนานนท์

รายชื่อผู้ร่วมพิมพ์หนังสือบันไดไปสวรรค์ จำนวน ๓ ทุน

คุณสุรีย์ กรอบบาง คุณแม่สมใจ พันธุเวช คุณโสภณา จันทร
คุณสะอาด จันทรวงษา คุณวินิจ บุตรบุญปั้น
คุณอรุณี วัฒนา

รายชื่อผู้ร่วมพิมพ์หนังสือบันไดไปสวรรค์ จำนวน ๒ ทุน

คุณศักดิ์พล คุ้มเกษ แม่ชีอภิญญา ตัติถาวรกุล คุณนภัทร นิธิพรเมธา
คุณศจี สังข์ทอง คุณสมใจ กิจโสภณธนกุล และครอบครัว
คุณสุพิศ ชงเชื้อ คุณทองเรือง หงส์ทอง น.ต.หญิงนฤมล จันทรวงศา

รายชื่อผู้ร่วมพิมพ์หนังสือบันไดไปสวรรค์ จำนวน ๑ ทุน

คุณวราภรณ์ ประทีปจิตต์ ครอบครัวบานชื่น คุณสิภาคุณ สุพรรณบงกช
สวนป่าแสวงธรรม กาญจนบุรี คุณเจริญ รักษาศรี
คุณยศสรัล ชาลาอดิศัย พระสมจิต รวิวัณโณ คุณชุตินันท์ แซ่เฮง
คุณชัยภัทร ภัทติยกูล คุณวรรณี ภัทติยกูล คุณอิ่ม ศรีรักษา
ด.ญ.นาราภัทร เมืองศรี คุณศุทธินี หินนนท์ คุณโรมศิลป์ เมืองศรี
คุณพรทิพย์ แสงวัชระ คุณไซงิ้ม แซ่นิ้ม คุณสม ใหม่โสภา

รายชื่อผู้เป็นเจ้าภาพหนังสือบันไดไปสวรรค์

คุณสหพัฒน์ บุญงอก คุณดาราวรรณี บุญประยูร คุณอรุณโรจน์ พงษ์ไทย
คุณชรินทร์ แก้วประณีต คุณทองสุข แสนเลิศ คุณสุรางคนา วัยคาม
คุณพ่อบุญช่วย แม่บุญส่ง หงษ์ทอง แม่ชีอัญชลี เป้าเสมา
คุณถนอม คุณธานี เจียมสูงเนิน คุณสวัสดิ์ เอี่ยมจันพวง
คุณนภา สุขมาก คุณน้องเล็ก เรืองฤทธิ์ คุณประสาร เรืองจินดา
คุณเรณู เพ็ชรสกุล น.พ.สุรเดช คงคาสุวรรณ คุณอรรัมภา จึงประสิทธิ์พร
คุณละเอียด สมบูรณ์ทรัพย์ คุณนงนุช คงคาสุวรรณ คุณอรวรรณ จตุรัสวัฒนากูล
คุณอาทิตย์ คุณโฆษิต คุณกฤติกา จตุรัสวัฒนากูล คุณเพลินพิศ พระโพธิ์
คุณสมพร ใหม่โสภา คุณเยื้อน ฉิมพัฒน์ คุณเยาวลักษณ์ คงคาสุวรรณ
คุณชลอ บุญทรวดทรง คุณหนูเกษ ศรีวิจารณ์ คุณศิริธรรม การุณยานนท์
คุณประสาร คุณพัชรี คชาทอง คุณประไพศรี ประกอบทรัพย์
คุณสุรีย์ งามรุ่งเรืองกิจ และครอบครัว คุณวนิตยา งามรุ่งเรืองกิจ และหลานๆ
คุณเตือนใจ จังพานิช คุณพัชรี ชูชาติ คุณบัวทอง ทรงดาศรี
คุณปรี สุวรรณศรี คุณดีมา จีระนารักษ์ และครอบครัว
คุณเยื้อน ฉิมพัฒน์ คุณบังอร แซ่หั่น คุณสุชานาถ พาทิม
คุณกุ้ยลัง แซ่เตีย คุณช่อผกา น้อยคง คุณกรี สุวรรณศรี
คุณพรชัย พิณทา คุณทองดี คุณละมัย พิลึก และครอบครัว
คุณฮวย แซ่ตั้ง คุณวิบูรณ์ศรี ธรรมแสง คุณมนสิริ หาผล
คุณภาวนา เมฆหยก คุณฉวี สงวนแก้ว และครอบครัว
คุณลาวัณย์ เมฆกฤตานุกูล คุณจตุรณ วิชชุกรจิรภัค คุณสาวิตรี เมฆกฤตานุกูล
คุณอรวรรณ เลิศนิมิต คุณถนอม สังข์ทอง คุณรัตนา เหมไกรวุฒิ
คุณวิลาวรรณ เพ็งเอ็ม คุณน้ำฝน ดิษพันธ์ คุณนภาพร ดิษพันธ์
คุณสาย น้อยอยู่ คุณสิริบูรณ์ ชมบัวทอง คุณยุพา โชติช่วง
คุณวรนุช สืบวงศ์ดี และครอบครัว คุณนภา สุขมาก
คุณบัวเผื่อน คุณอภิญญา ไกรสังข์ คุณโกสุม ทองแสง และบุตรธิดา
คุณทองสา นามตะ คุณทองสา มูลป้อม คุณละเอียด สมบูรณ์ทรัพย์

รายชื่อผู้เป็นเจ้าภาพหนังสือบันไดไปสวรรค์

คุณสุวรรณี ฤทธิไทร คุณพรชัย พิมพา คุณเกศนี สายญาติจันทรตรี
คุณบัวทอง ทรงดาศรี คุณเจริญ รักษาศรี คุณยุพิน อินทร์สาร
คุณวัฒนา เปรมสมาน คุณสมนึก ชวนไชยสิทธิ์ คุณอรรัมภา จึงประสิทธิ์พร
คุณประไพ ชวนไชยสิทธิ์ คุณอุบลรัตน์ เฮียนแสง คุณนงนภัส นิธิพรเมธา
คุณวิชิต คุณลัดดา ชาติชัย คุณช่อดาริน จุลไสย คุณระเบียบ ช.เจริญยิ่ง
คุณบุญช่วย บรรณาการ คุณสุมล บรรณาการ คุณภัสญนนท์ ทิพย์เสถียร
คุณขนิษฐา ทิพย์เสถียร คุณเฉลิม เข็มทอง คุณแม่ไสว กลิ่นปรา
คุณประไพ ชวนไชยสิทธิ์ และครอบครัว อุทิศให้ พ่อจรูญ ชวนไชยสิทธิ์
คุณสุพิชชา ตุรงค์วัฒนา อุทิศให้ แม่สุภาพ ชุนศิลปเวช
คุณถนอม ฮวบเอี่ยม คุณเบญทิพย์ วิเศษจุลพล คุณพรรณทิพย์ บุญลาดแขวง
คุณแสงทอง เตชะวรากิจ และครอบครัว คุณสมนึก ชวนไชยสิทธิ์
คุณพรเพ็ญ ปานกลิ่น และครอบครัว คุณสุขใจ เพชรยืนยง
คุณสิริบูรณ์ ชมบัวทอง คุณบุญส่ง เลี้ยงชีพวัฒน์ คุณบุญหลาย แก้ววงศา
พระอาจารย์พิพัฒนพร กิตติสุโภ คุณสมหมาย เสวกสูตร
คุณรัตนา เหมไกรวุฒิ คุณเฮียง สีทอง คุณหนูเกษ ศรีวิจารณ์
คุณทองใส เจริญสุข คุณกนกวรรณ เจริญศรี คุณเชียร ตรีเดช
คุณบุญเรือง สุมิน คุณอัมพร ดำรงพงษ์พันธ์ คุณสุกัญญา จันทรอัมพร
คุณกันตรัตน์ ชัยกล้าหาญ อุทิศให้ ด.ช.กษิดิส ชัยกล้าหาญ
คุณละม่อม วิริยธนวิโรจน์ คุณอรวรรณ เลิศนิมิต คุณจรัสพร วรนัสสุนทร
คุณจรินทร์ จันทรเชย คุณวิบูลย์ศรี ธรรมแสง คุณพรรณพิไล คชรินทร์
คุณวิลาวรรณ เพียงเอม คุณพัชรี ชูชาติ คุณละออง เจนพาณิชย์
คุณพรทิรัตน์ นิธิวรนันท์ คุณสุภาวดี เพชรสกุล คุณปรีเปรม บัญชาโชคช่วย
คุณรัศมี เพชรสกุล คุณเที่ยง หมุนทา คุณลัม พิกุลทอง
คุณวรรณี ฤทธิ์ไกร คุณโรชา วัฒโน คุณปฐมรัฐ วัฒโน
คุณแม่ทวี กรอบบาง ด.ต.สมพงษ์ คงศิลา และครอบครัว
คุณปอน คุณทองเจือ มณีวงศ์ คุณเจริญศรี พลูศรี

คุณวันเพ็ญ แจ่มสว่าง คุณประยูร แก้วฤทัย คุณชารินี ฉายากุล
คุณศรี เนื้อนิ่ม คุณสุภาพันธ์ บานชื่น คุณฉลวย บุญคง
คุณทองดี คุณสมเกียรติ คุณนุช ทองดีเกิดมั่น และครอบครัว
คุณลำไย หาญณรงค์ คุณสมถวิล ฉิงสุ่ม คุณวิบูรณ์ศรี ธรรมแสง
คุณธานี คุณถนอม เจียมสูงเนิน คุณแม่พิทยา แซ่ตั้ง คุณเฉลิมชัย แซ่เล้า

ถ้าตัวท่าน นั้นไม่อ่าน จะไม่รู้
ถ้าตัวท่าน นั้นไม่ดู จะไม่เห็น
ถ้าตัวท่าน นั้นไม่ทำ จะไม่เป็น
ถ้าตัวท่าน อยากรู้เห็น เป็นอ่านดู

บ.บุญธรรมมงคล

อันหนังสือ นั้นคือแว่น แสนวิเศษ
ช่วยชี้เหตุ และชี้ผล จนแจ่มใส
ขาดหนังสือ เหมือนมือถือ ที่ขาดไฟ
คนทั่วไป ใช้หนังสือ เป็นสื่อเรียน
มาเถิดท่าน โปรดหันมา หาหนังสือ
หมั่นฝึกปรือ ฝึกหัดเขียน ฝึกเรียนอ่าน
จะได้เปิด ช่วยค้ำชู หมู่วงศ์วาน
ปัญญาญาณ ดุจสายน้ำ งอกงามเอย

ข. บุญธรรมมงคล